

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnak.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

Tanuságok a választásokból egyházi szempontból.

Nem politikát irunk. Ehez se kedvünk, se jogunk. Nyugodt lehet ügyész s olvasó közönség egyaránt.

Egy történelmi tény akarunk feljegyezni csupán . . . tanuságára a jövőnek, minden igaz hazafinak s protestáns hitsorsosainknak.

A róm. katolikus klérus belevitte a vallás kérdését a választásokba s több helyen ez döntött a jelöltek között, — hasznára az egyiknek kárára a másiknak.

Nem párt-politika volt ez a klérus részéről, hanem határozott s egyoldalú felekezeti politika s csakis ennyiben akarunk vele mi is foglalkozni. Ott, a hol katolikus vallásu volt a kormány jelöltje, a klérus azt támogatta; a hol nem katolikus vallásu volt, ott ugyanaz a klérus a kormány jelöltjét cserben hagyta; ellene fordult, s titkon vagy nyíltan az ellenzéki jelölt szekerét toltta. Lesznek többen az új parlamentben, és pedig mindenik párton vegyesen, kiknek helyet ott ez a politika adott s viszont a bukottak egy tekintélyes része csakis erre vessen s annak okát, hogy a küzdőterem halva maradt, e körülményben keresse.

Ez az a történelmi tény, a mit konstatálni kívánunk.

És mert ez egész aktió első sorban bennünket protestánsokat érdekel s per eminentiam vallási jellegű, lehetetlen, hogy felette szó nélkül napirendre térjünk s belőle a konsekvenciákat magunkra nézve le ne vonjuk.

A történelem azt tanítja, hogy valahányszor a romanismus a maga hegemoniáját a protestantismus felett biztosítani akarta, mindannyiszor azonosította magát a világi hatalommal s erre támaszkodva vezette támadásait ellenünk. Róma az evangéliom felett soha nem győzedelmeskedett volna, sem nálunk, sem másutt, ha a pár-

viadalomban azonos talajon mozgunk s a papi politika be nem vonja érdekkörébe az állampolitikát sokszor még olyan esetekben is, mikor a legfontosabb nemzeti érdekek nyilván a protestantismus támogatását parancsolták volna. Ámde az az iskola, mely akkora szabásu diplomatákat nevelt a világ számára, a minők p. o. Franciaországban Richelieu, Mazarini, Talleyrand stb. s nálunk Magyarországon Pázmán vagy Martinuzzi voltak; az a rendszer, mely a legönzőbb de egyszersmind a legöntudatosabb célok méhében fogamzott s a vas következetesség útján idegen jogok szakadatlan harácsolása közben izmosodott meg, mindenütt és minden időben nagyon jól értett ahoz, hogy a saját érdekeit a történelmi s más jogok hazug cégére alatt mint lehet az állam érdekeivel azonosítani s e politikával a protestantismus rovására nagy sikereket elérni.

A reformáció óta ez a politikája a római egyháznak másutt is; de különösen nálunk Magyarországon annak történetén veresvonal gyanánt húzódik keresztül.

Bocskai s Bethlen harcaiban ez a politika dominál s mikor *Pázmán* a szerzetes rendekről irt egyháztörténelmi értekezésében a régi Magyarország képét idézi vissza, ennek egykori virágzását egyenesen a római egyház javára írja mikor „szép és örvendetes dolog volt látni a nagy számú kolostorokat, melyek, mint megannyi jól elrendezett örhegyek őrizték az ország üdvösségét. Lakóik imádságokkal, könyekkel, böjtöléssel és a szerzetesi élet egyéb ajtatosságaival leesezték Isten kegyelmét; eltávoztatták haragját s erős falak gyanánt vették körül Isten házát. Nemzetünk ily módon az isteni pártfogás alatt boldog béke s jólét ölében élt. Most ellenben romokba dőltek a kolostorok s elköltözött tőlünk Isten kegyelme.“ Később *Báthory Zsófia* is azt veti szemére a bujdosóknak, kiket

gazon lappangó, hazájokból kicsapott tolvajoknak, a magyarság testi és lelki marcangolóinak nevez, hogy „ezeknek az istentelensége miatt járja a szél a sok szép roppant városoknak és faluknak helyeit.“

S hogy többet ne mondjunk, mikor a szabadságharc leverése után a reorganisatio kérdése volt napirenden, a katolikus körök ismét úgy tüntették fel a dolgot, hogy a Habsburgok hatalma Európában csak a catholicismussal juthat hegemoniára s hogy a további forradalmi zavarok teljes megakadályozása csak a szentszékkel kötendő szerződéstől várható. Ez a politika hozta létre 1855-ben a hirhedt konkordátumot, melynek értelmében attól kezdve még a legevidensebb állami ügyek is a római pápával együtt lettek volna elintézendők.

Ime ilyen háttere van a kath. klérus mai magatartásának is. Európaszerte egyre hódít a protestantismus szelleme s a kiegyezés óta nálunk is meglehetősen háttérbe szorult közéletünk terein minden felekezetieskedés. És ha ez idő alatt haladtunk, azt ennek a tiszta, világos s igazán liberalis jó viszonynak köszönhetjük.

De a klérus ebbe nem nyugodott bele. Neki még az is sok, mit a protestantismus az utóbbi évtizedekben a jogokból alamizsnaként kapott. Ő akar ismét minden lenni mindenkben. S mert százados traditióit nem felejtette el, érdekeinek uszály-hajóit szeretné újból az állam és törvényhozás nagy gépezetéhez oda kötni. Ez azonban ma már konkordátumok s pátensek útján

meg nem történhetvén, az alkotmányos törvényhozás házában iparkodik helyzetét biztosítani s velünk protestánsokkal ott akar végleg leszámolni. Ezért érdekel bennünket nagyon közelről a klérus politikai magatartása.

Az a mozgalom, mely az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtása érdekében hova-tovább mind nagyobb hullámokat ver, állandóan felvonva tartja a katolikus klérus figyelmét is s kétségtelenül egyik oka annak, hogy az ország házából minden eretneket kizárni szeretne. Most hát nem arról van szó, hogy miként alakuljanak az országos politikai pártok; ez a rejtegetett nagy cél mellett alárendelt kérdés. A fő egyelőre az, hogy katolikus parlament legyen; azzal aztán majd keresztül lehet huzatni minden protestáns aspirációt. Így kívánja ezt a klérus szerént a „salus reipublicae.“

Nem egyéb ez, mint Kollónics politikája modern kiadásban.

Mi azonban tiltakozunk ez ellen a reactionarius s megvalósulása esetén nemzetgyilkoló politika ellen. Magyarországnak szüksége van minden hü fiára s ezeknek békés egyetértésére. Ám vallásos, vagy egyházi téren a szellemi és erkölcsi erők keljenek egymással nemes versenyre; ez ellen semmi kifogásunk. De a felekezeti kérdést a politikába bevinni s ezzel a nemzet testét széttagolni, — merénylet volna éppen a nemzet ellen. — Elég nagy csapás volt eddig is reánk magyarokra nézve, hogy a görög-orthodox egyház nemzeti egyházakra oszlik s a

TÁRCA.

IMÁDSÁGOK,

Debrecen város régi jegyzőkönyveiben.

Közlő: Zoltai Lajos.

Debrecen városának az istentelő, vallásos XVI. XVII. és XVIII. századból fenmaradt tanácsjegyzőkönyveinek elején gyakran előfordul az az imádság, amellyel a városi tisztújítások előtt Isten nevét segítségül hívták a főbíró, senatorok és egyéb tisztek választására egybegyűlt esküdt polgárok. A legelső ilyen imádságot az 1570—1580. évek eseményeit tartalmazó 3. számú protocollum első lapjain olvashatjuk, a mikor is *Duskás Ferencz* viselé a főbíroságot és *Thorkos János* vala notarius.

A város már egészen a megtisztított vallást követi. Az evangéliom világossága ragyogja be minden debreceni polgár lelkét. *Méliusz Péter* lángoló buzgalma a város hatalmas földes-urainak, az enyingi Törököknek pártfogása mellett Kálvin szellemében átalakította már a köz- és magán életet tökéletesen. Ez a szellem lengi át az alább közlött szép imádságot is, amely, mint említém, legelőször az 1570. évi jegyzőkönyv ele-

jén fordul elő s hihetőleg ekkor hangzott is el legelőször a tisztújító esküdt polgárok ajakán. A későbbi jegyzőkönyvekben is többször találkozunk ugyanezzel. A XVII. századnak töröktől, tatártól, némettől leirhatatlan szenvedésekkel gyötört nemzedékei semmit el nem vettek, semmit hozzá nem adtak ez imádság szövegéhez. Legfeljebb egyes szavak kiejtése és leírása változott. Legutoljára az 1694. évi *Protocolonban* fordul elő egy rövid Invitorium commune után ilyen cím alatt: „Oratio ardentissima ad Deum ante electionem Judicis Primarii publice recitanda.“

Azon körülménynél fogva, hogy ez az imádság *Méliusz Péter* debreceni papsága és superintendensi tiszte idejében keletkezett; hogy szigoruan Kálvin szellemében van fogalmazva; hogy közel másfél száz éven keresztül ragaszkodott hozzá a debreceni tanács, amit akkor még köztudatban levő szerzője nagy tekintélynek is tulajdoníthatunk, én valószínűnek tartom, hogy *Méliusz Péter* szerzette. Ám azok, a kik e nagy reformátor műveit alaposan ismerik döntsék el inkább, van-e alapja az én igénytelen feltevésemnek?

Az imádság, az egykoru írás formáit lehetőleg utánozva, így hangzik:

Oratio Ante Electionem Judicis Primarii ac aliorum Civium Juratorum recitanda.

Kegielmes felséges Mindenható Atia Ur Isten, Mi Urunk Jesus Christusnak ditsőséges Szent Attia, ki Vagy

magyarság kárára eleitől kezdve nemzeti s politikai missio szolgálatában áll. Ugyan mi következik ránk, ha ezután meg bennünket protestánsokat proskribál a római egyház a jó hazafiak sorából? Pedig a célja nyilvánosan ez; mert ha protestáns embert a törvényhozás házában megtérni nem akar, azt a világ színe előtt más-sal nem igazolhatja, hanemha azzal, hogy Magyarországon jó hazafi egyedül csak a katolikus lehet.

Ime így csendül meg ismét fülünkben a régi nóta, melynek szövege az, hogy a magyar állam érdeke azonos a róm. katholicismus érdekével!

Vajjon meddig lesz még dudás, a ki fuvja s meddig publikum, mely táncol rajta!?

E. L.

Javaslat,

az evangéliom szerint reformált magyarországi keresztyén egyház törvényeinek módosítása iránt.

Készítette: Dr. Hajnal István, a békés-bánati ev. ref. egyház-megye vil. tanácsbírája s ez idő szerint h. gondnoka.

II.

HARMADIK RÉSZ.

A lelkész-választásról.

„I. Az egyházak osztályozása“ cím elmarad.

A 182. §. következő indokolás folytán meg-

változtatik. Mivel egyházunk belső szeglet-köve a Jézus Krisztus, kiben az egész alkotmány szép renddel rakattatván, nevedik, hogy legyen az Urnakszent temploma. Eféz. 2. 20—21.; s más fundamentomot senki sem vethetett azonkívül, a mely egyszer vettetett, mely a Jézus Krisztus. I. Korinth. 3. 11.; mivel a Jézus nekünk adta a dicsőséget, melyet az Atya adott Neki, hogy egyek legyünk, miképpen Ő is egy az Atyával. Ján. 17. 22.; hogy mint élő kövek építtessünk fel és legyünk lelki ház, szent papság a lelki áldozatoknak áldoztatásokra, melyek Istennek kedvesek a Jézus Krisztus által. I. Péter 2. 5.; mivel a Jézus Krisztus sem osztott részekre. I. Kor. 1. 13.; s noha e testben járunk, mindazáltal nem test szerint hadakozunk és a mi vitézkedésünknek fegyverei nem testiek, hanem Isten ereje által erősek. Pál II. Kor. 10. 3—4.:

Egyházközségeink, melyek egy és ugyanazon alapon állanak, egyenlő szent célt szolgálnak: mint a nagy egésznek elválaszthatlan, szorosán egybe tartozó részei tekintetnek, anyagi mérték szerint nem mérlegeltetnek s osztályokba nem soroztatnak. A kevés számu gyülekezetek találják reménységüket Ézsaiás könyve 60. részének 22. versében: „A kicsiny ezerre szaporodik és a kevés, erős nemzetségre;“ és hallják szüntelen a 41. rész 13. verséből feléjük hangzó biztató szavakat: „Én vagyok a te Urad Istened, ki a te jobbkezedet fogom és azt mondom néked: ne félj, én megsegítlek téged.“ A nagy számu gyülekezetek pedig tartsák legfőbb ékes-

minden Állatoknak teremtője és megtartója, az te Szent Fiaddal, Mi Urunk Jesus Christussal és az Szent Lélekkel, ki Vagy igaz Itélő, Irgalmas, Kegielmes, Bölts, hatalmas és erős Isten, köniörgünk Te Szent Felségednek, mint kegielmes Urunknak és Istenünknek, tekint meg minket te niomerult hiveidet, az te ditsőséges szent Székedből, halgasd meg az mi alázatos köniörgésünket, kik az te nevedben egybe giwltünk, légy mi Velünk az my giwlekezetünkben, botsásd meg az mi számtalan bününkett, tisztíts meg minket az my, Álnok-saginknak vétkeiből, biritad és igazgassad az mi szivönkett lelkönket mindenekben az te szent Akaratodhoz, hogy minden cselekedetünk és életünk te neked kedvesek lehessenek, biritad és igazgassad minket az te Szent Lelkeddel, mert my minden jóra mimagunktól igen erőtelenek vagiunk. — Tarts meg az te niomerult Auia Szentegyházadat és az te szegény niomerult Városodat, holot az te Neved segítségére hivatattik, tiszteltetik és Imáttatik. Ne pusztíts el Ur Isten, az mi vétkeinkért az te örökségedet, hogy itt ez helien, az te Nevedet hálaadással tisztelhessek, ditsérhessek mindörökké.

Külső szükséginkbenis tekint meg minket, és válassz mi kezülünk olj gondviselőket és előttünk iarókat, kiknek minden Igiekezetek, főszorgalmatosságok legien, az te tisztességednek, ditsőségednek magasztalásának elővitelére, az után az te Niomerult Népednek külső Állapottjának iavára és megmaradására.

Eppits fel minket Ur Isten az te erős lelkeddel, mint régeiten az te Néped előtt iarókat, kiket te választottál. Agy ió lelkett, eszett, elmétt, böltsességett, azoknak, a kiket te mi előttünk gondviselővé választottál, hogy az Jó és gonosz közt tuggianak választást tenni, és az te Népedet, az te Szent Lelkednek vezérlése által, tuggiak igazgatni és vezérleny minden ióra. Ved ki Ur Isten my közzülünk az titkon és nilván való irigségett, és egymás ellen való giwlólségett és az versengő lelkett, hogy egienlő lélekkel te Szent felségedet ditsérhessek, magasztalhassek és egymást szeretettel böltswlhessek, hogy az te Népednekis ió példa adók lehesswnk. Lásd meg Ur Isten az körniwlünk való farkasoknak igiekezetekett, kik minden tanátsokkal, szándékokkal azon vannak, hogy minket te szegén juhaidat megemészthessenek, és ez földről el törölienek. Ne hagy Ur Isten minket ezek miá megemésztenünk, hogy ne ditsékedhessenek az mi romlásunkban és ne örwlhesse-nek mi rajtunk az kevéiek te ellened. Agy eszet, elmét, elégségett, ez sokféle és nagy terheknek el viselésére, hogy ez utánis mind ez széles földön, minden népek tsodalkozvan böltswlhessek meg az te tsodálatos rólunk való gondviselésedet és hatalmat, minden nemzetségek félelemmel tisztellienek tégedet, és rettegéssel szolgallianak te néked. Minden hitetlen kegietlen népek ismeriék meg nilván, hogy az te Népednek te kiváltképen való gongiokviselő és megtartó Istenek vagy és a

ségöknek, mit Pál apostol ír a Galatziabeliekhez 6. rész 2. vers. „Egymásnak terhet hordozzatok és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét; az erőtlenekeket segítsetek. Pál I. Thessal. 5. 14.

A 183. 184. 185. 186. és 187. §§-ok elmaradnak s ezekkel elmarad a lelkészek minősítési osztályzata, osztályokba sorozása is.

A lelkész Isten mellett munkálkodó szolgál. I. Kor. 3. 9.; hivatalának célja, hogy minden embert tegyen tökéletessé a Krisztus Jézusban. Koloss. 1. 28.; e végből olyannak kell lennie, ki a hitnek titkát tudja tiszta lelkiismerettel; ki először megpróbáltassék s azután szolgáljon, ha fedhetetlen. I. Tim. 9. 10. Meg kell értenie Pál apostol tudományát, életének módját, akaratát, hitét, szelidségét, szerelmét, türesét. II. Tim. 3. 10.; olyan legyen, ki a jócselekedetben például adja magát, a tudományban épséget és méltóságot mutasson. Titus-2. 7. Jó pásztornak kell lennie, ki életét is odaadja juhaiért. János 10. 11.; és örök életet ad nekik, kik soha el nem vesznek és senki ki nem ragadja azokat az ő kezeiből. János 10. 28. Legeltetnie kell az Istennek seregét, mely gondviselése alatt vagyson, gondot viselvén arról nem kényszerítésből, hanem örömet; nem kívánván éktelenül a nyereséget, hanem kész indulattal. I. Péter 5. 2. Áthatva kell lennie. Lukács 15. 33. tanításának igazságától: valaki közületek bucsuját nem veszi minden javaitól, nem lehet az én tanítványom. Olyan legyen, ki nem szégyenli a munkát és ki igazán

hasogassa az igazságnak beszédét. II. Tim. 2. 15. Tudnia kell, mit Jézus mondott tanítványainak: valaki-ti köztetek első akar lenni, legyen ti szolgátok. Máté 20. 27. s a ki legnagyobb köztetek, olyan legyen, mint a ki legkisebb és a ki fő, olyan legyen, mint a ki szolgál. Lukács 22. 26.; és soha sem szabad felednie Pál Filippib. 3. 12. szavait: nem hogy immár elértem volna a célt, a vagy hogy immár tökéletes volnék: hanem igyekezem, hogy ha elértem-é, melynek okaért is megfogadtattam a Krisztus Jézustól.

Szent könyvünknek mind ezen helyei azt bizonyítják, hogy a lelkészi hivatal magasztos teendőinek csak az felelhet meg, ki valódi hivatottságból lép a dicső pályára; beható tanulmányozással megszerzi mind azon tudományos ismereteket, melyek képessé teszik őt embertársai vezetésére, lelkiüdvének, boldogságának munkálására. Ki a társadalmi műveltségnek kor-követelte magas fokán áll; ki fáradhatatlan a szent célu munkában; ki tud lemondani a világi hibávaló örömeiről; kit el nem von hivatásától az emberi hiúságnak ördöge; ki tud tünni, nélkülözni és szenvedni is, csak munkálhassa, építse Istennek országát s kiben az embertársai iránt való szeretet soha meg nem fogyatkozik.

Azt pedig senki se higgye, hogy ő magasabb osztályba lévén sorozva, elébbvaló más lelkész társánál s a városi pap különb a falusinál. Mindenki annyit ér, a mint betölti hivatását s a kiben az említett kellékek nincsenek meg,

méltatlan erőszak tselekedőknek erős meg rontóik vagy. Az te szegén hived penig te benned vegienek erőss bátorságos byzodalmott, hogy minden Niomoruságokban segítsegek és ki mentőik vagy, és az te kegielmességben mindenkoron bizhassanak. Tarts meg Ur Isten mind végiglen minkett az te igaz Ismeretedben, hogy örökké te kegielmességednek edény lehessünk. Enged meg ezeket Szent Atiánk, az te Áldott örökkévaló Szent Fiadért, az mi közbe iaró Urunk Jesus Christusért, ki te Veled, Szent Lélek Istennel egietemben egy Istenségben él és uralkodik, mind örökkön örökké, Ugy legien. My Atiánk ki vagy etc.

A hihetőleg Méliusz Pétertől eredett imádság használatával csak 1697-ben hagytak fel. Debrecen 1693-ban újlag szabad királyi város rangjára emeltetvén, külső és belső viszonyai lényeges változáson kezdtek keresztül menni. A tisztújításokra 1696-tól fogva a szepesi kamarától királyi biztosok jövegettek le s valószínűleg már az először ide küldött Kaproncay György kir. biztos figyelmeztetésére történt, hogy 1697-ben új és olyan szövegű imádság készült, amelyben az uralkodóért, a királyért is könyörögni kellett. Így követelte ezt a Habsburgoknál divatos spanyol etikette. Ez az imádság pedig így hangzott:

Formula Praecationis occasione Restorationis Magistratus publice ante omnes actus praemittendae.

Az Kegyelemnek Istene az ő Szent Lelkének erejével Szálljon le a mi Gyülekezetünkben és mind ez mostani Sz. Szándékunkban s mind ennek utána való szükséges dolgainkban birjon s igazgasson a maga dicsőségére. Melly kívánságunkban hogy meg hallgattassunk az Jesus Christus nevében könyörögjünk ekképpen:

Örökké való, hatalmas és kegyelmes Istenünk! Ki minden jó adományoknak és tökéletes ajándékoknak Istene és Attya vagy. Hálákat adunk tenéked ez órában mi bűnös és méltatlan szolgálid, hogy bennünk a te irgalmasságodnak gazdagságát nagygyá titted, mind ez ideiglen; mivel minékünk mindeneket, mellyek az életre és a következőre szükségesek a Christus Jesusban meg adtál és meg nem engedted, hogy a mi gyűlölőinknek és veszedelmünket szomjuhozó Pogányoknak praedája lennénk, sőt bennünket sok izben és sokképpen csudálatossan megtartottál, és adtál minékünk Előjárókat, kiknekis erőtelenségekben a te Isteni nagy erődöt meg mutattad, jó lelked által őket segítvén és alkalmatosakká tévén ez helyben lévő népednek igazgatására, és itélettel s igazsággal való legeltetésére.

Könyörgünk azért tenéked alázatossan, légyen ennekutennais a te jovoltod mi rajtunk mind végiglen, és ezt a Várost a te nagy nevedért és kegyelmességédért tarcsd meg. Tarcsd meg ebben a te Szerelmes Fiadnak országát és a Törvénytételben való igazságnak

bizony kevés eredményt ér el a lelkészi pályán.

Elengedhetlenül szükséges, hogy a theológusok a lehető legkitünőbb képzettségben részesüljenek, erről szigorú vizsgálatokon tanubizonyosságot tegyenek s a lelkészi oklevél megszerzése után két évig segéd-lelkészi szolgálatot teljesítsenek, két év elégséges arra, hogy a tudományosan képzett s pályájáért lelkesedő ifju a kellő gyakorlati ismereteket megszerezze. A két évi segédlelkészi szolgálatot eltöltött ifju azután bármelyik egyház lelkészi hivatalára megválasztható legyen s ebbeli jogát csakis fegyelmi büntetés folytán veszthesse el.

Azok, kik mint előadó rendes tanárok egy iskolai éven át theologiai tanszéken működtek: bármely egyházba választhatók rendes lelkészlül. Középiskolai és tanítóképezdei lelkészjellegű tanárok, ha egy évi lelkészi gyakorlatot kimutatnak, missiói, fegyházi, tábori és körlelkészek pedig két évi szolgálat után bárhova is elválaszthatók lelkészlül.

Helyettes, vagy időközi lelkészlül lelkészi oklevéllel ellátott oly egyén alkalmazható, kinek egy évi lelkészi gyakorlata van.

Theologiai, vagy bölcsészettudori rang, valamint theologiai magántanári minősítés mellett csak egy évi lelkészi gyakorlat kívántatik bármely lelkészi állás elnyeréséhez.

Egy következő §-ba ez tétetnek:

A jó lelkészt, hűséges lelkiatyát, ne csak megbecsüljék, tisztelettel és szeretettel környez-

szabados ki szolgáltatását. Adgy lelki és testi békességet E végre pedig óh mi jó Istenünk, ne hadgyad ez időben is a te népedet értelmes és tanácsos Ur állók nélkül, hogy ne legyen mint egy Pásztor nélkül való nyáj; hanem minékünk, kik a te nevedben most egyben gyültünk, mivel te látod a sziveket és te töled vagygon minden felső hatalmasság, jelenesd meg mostan, kik legyenek azok a Férfiak, kiket e városnak és a te népednek igazgatására elő állítasz, és minekutánna őket megjelented és el választod, tegyed alkalmatosokká az igazságnak kiszolgáltatására, hogy legyenek mindnyájan Istennek szolgálói, a gonoszoknak félelmekre, és a jóknak dicséretekre. Adgy a te Népednekis engedelmes szívet, lelket, hogy a te töled rendeltetett Elöljáróinknak minden isteni félelemmel és tisztességgel engedhessenek.

Igy cselekedgyél mi velünk és a te egész házadaldal is Szent Isten! Adgy mindenütt e világon a te népednek szíved szerint való Pásztorokat és Birákat és azokat kegyelmességéből tarsd. Tarsd meg a mi Kegyelmes Koronás Királyunkatis és az ő Országglását boldogicsad, hogy mikor minden ellenségit meg alázkod és megrontod, az ő birodalmában elhessünk mi mostan, des és nyugodalmas életet, és miképpen mi mostan, ugy a mi maradékainkis a következő időben a te Kegyelmes gondviselésédert tenéked meg tartó Istennek adhassanak dicsősséget és tisztességet. Amen.

Mi Atyánk etc.

zék az egyház tagjai, hanem oly fizetéssel is lássák el, mely állásához mért s a kor követelménynek megfelelő tisztességes megélhetését s anyagi gondoktól ment munkálkodását biztosítja. Ott, hol a hívek anyagi ereje ezt nem engedi meg: az egyházkerületek előterjesztésére a Konvent intézkedjék az országos törvényben biztosított s az ország pénzügyi helyzetének javultával a mainál magasabb összegben megállapítani kérelmezendő lelkészi fizetés állami kiegészítése iránt.

Indokolás. I. Kor. 16. 16., meg van írva: ti is megbecsüljétek mindazokat, a kik szolgálnak és munkálkodnak az egyházi szolgálatban. *I. Kor. 9. 13.* versben így szól az Apostol: avagy nem tudjátok-e, hogy a kik a szent dolgokban munkálkodnak, a szent helyből élnek; és a kik az oltár körül forgolódnak, az oltárral együtt veszik el részeket? *I. Kor. 9. 14.* Ekképpen rendelte az Ur is azoknak, kik az evangéliomot predikálják, hogy az evangéliomból éljenek.

Ézsaiás 60. 12-ben pedig ezt olvassuk: mert a nemzetség, az ország, mely az *Ur* nak nem szolgál, elvész és azok a népek minde-
nestől elpusztíttatnak.

Lelkem és meggyőződéseim szerint kívánom, hogy az itt elmondottak megfelelő szövegezéssel törvénybe iktattassanak, mert én nem tudom meggyőzni magamat a felől, hogy az egyház-
községeknek papi fizetés s a lelkészeknek iskolai, vizsgálati bizonyítványok szerint való osztályozása az evangéliom szavaival és szellemével összeegyeztethető volna.

A 188. §, helyett ez tétessék:

Az egyházkerületekben szolgáló rendes, helyettes és segédlelkészeket s lelkészjellegű tanárokat, általában minden lelkészt, ki az egyházkerület kötelékébe tartozik, apüspöki hivatalnyilvántartja, lelkészi oklevelök hol, és mikor kelte, szolgálati helyök, idejök, a gyülekezetek lelki-gondozásában s építésében szerzett különösebb érdemeik, ne taláni hibáik, fegyelmi büntetésük s annak hatálya megszüntének feljegyzésével.

A 189. és 190. §. elmarad.

A 195. §. 7. sorába „rendes egyházi“ után betendő „iskolai“ stb.

A 197. §. 3. sorába „a lelkészi“ után betendő „vagy gondnoki“ stb.

A 201. §. 3. sorába ez teendő: „a gyülekezet jelöltje megválasztható-e, vagy nem zárandó-e ki hivatalból?“

205. §. 3. bekezdésébe „minősítvényöket“ helyett: „lelkészi oklevelöket, esperesük által láttamozott szolgálati bizonyítványukat s esetleg más, — érdemüket feltüntetö okmányukat“ stb.

207. §. 2. sorába „minősítvények“ helyett „okmányok“, minősítvény helyett „okmány“ teendő.

A §. végére oda teendő, hogy „azon ok, melynél fogva az illető választásra nem bocsájtható: a jegyzőkönyvbe fölveendő.“

A 209. §. így lenne:

Az egyházközségi közgyűlés, illetve annak többsége a pályázók közül 2 vagy 3 lelkészt meghívhat egymásután következő vasárnapokon istenitiszteletre; egyházi beszéd tartására. De ezeknek a község kebelében 24 órán túl tartózkodni s magok mellett korteskedni nem szabad. Az ily célból meg nem hívott pályázó sem a választó, sem valamely közeli egyházban a választás megtörténtéig meg nem jelenhet, szónoklatot nem tarthat, ellenkező esetben a választhatók sorából az esperes által kizáratik.

Én nem tartom helyesnek, hogy a jelöltek egyikének sem szabad a választó egyház kebelében megjelenni s egyházi beszédet tartani s megadnám az egyházközségi közgyűlésnek azt a jogot, hogy a kikhez legtöbb bizalommal viseltetik, azokat legalább alakjára némileg társadalmi érzékére és előadási képességére nézve megismertesse a gyülekezettel és nem tartom igazságosnak, ha a választók esetleg előttük teljesen ismeretlen, vagy csak néhány tagból álló küldöttség által ajánlott egyénre szavazhatnak. 2 vagy 3 lelkésznek meghallgatását azért hozom javaslatba, mert a jelölés kihirdetése után 3-4 hét alatt megtartandó a választás s így több lelkész meghallgatására nem jut vasárnap istenitisztelet.*

A 218. §. 1-ső bekezdésének utolsó pontja így lenne:

„Kifogásolt szavazók, vagy olyanok jogosultsága felett, kikről a szavazás folyamában kétségbevonhatatlanul beigazoltatott, hogy csak tévedésből maradtak ki a választók névjegyzékéből stb.“ Ez a választási jegyzőkönyvben megemlítendő.

A 232. §. utolsó pontjába beteendő: „az esperes, esetleg egyházmegyei gondnok előtt.“

233. §. b) pontjának 3. sorába beteendő: „a tisztességgel, a törvénnyel ellenkező“ ígértet tett stb.

NEGYEDIK RÉSZ.

Az egyházi adóról.

Ez a rész egy új §-al kezdődne, mely megfelelő szövegezéssel magában foglalná a nagytiszteletű nagyszalontai egyházmegye következő javaslatát:

* Teljesen egyetértek cikkiróval e tekintetben. Szerk.

Szabályozandó az egyházi adózás, vagy teherherviselés ügye; kapcsolatba hozva az 1848. évi 20. t.-c. szellemében országos törvény által folyóvá teendő államsegélylyel; oly módon, hogy a most folyamatban levő munkálatokban kimutatván a magyarországi ref. egyház egyes egyházainak összes szükséglete s ezzel szemben az egyes egyházak tagjainak, az állami egyenes adó alapján, a vagyoniasság tekintetbevételével eszközölt osztályba sorozás útján, reájok kivethető személyi és vagyoni adó maximális összege:

Az ekképpen hiteles, okmányokkal igazolt szükséglet és fedezet egybevetésénél egyes egyházakban mutatkozó hiányok egész összege képezze a magyarországi ev. ref. egyháznak az egyház tagjai által nem fedezhető összes szükségletét. Ennek fedezésére az 1848. évi 20. t.-c. szellemében, a vallási egyenlőség és viszonyosság elvénél fogva, de az egyes vallásfelekezetek különböző természetének és szervezetének figyelembevételével, államsegély bocsáttassék a magyar ev. ref. egyház egyetemének rendelkezésére és pedig az ev. ref. egyház autonóm jogainak teljes fentartásával és nem esetről-esetre megszavazandó budget-tételben, hanem egyszer és mindenkorra szóló országos törvényben. S a mennyiben Magyarország jelen pénzügyi helyzete nem engedné meg azt, hogy ezen államsegély egész összegében már most folyóvá tétessék: évek sorozatára beosztva mondassék ki és biztosíttassék az országos törvényben, az évenként emelkedő összegben folyóvá tett államsegély és annak tökéje m. kir. állampapirban bocsáttassék a magyarországi ev. ref. egyházkerületeknek, illetőleg azoknak megbízásából a magyarországi ev. ref. Konventnek rendelkezésére. (A Debreceni Protestáns Lap 1901. évi 36. számából.)

A 259. §. d) pontja így lenne: a lelkészi özvegyek és árvák számára alkotott országos gyámintézet állandó segélyezése s országos lelkészi nyugdíjintézet felállítása, mely utóbbi intézetnek mielőbbi megalkotása a Konvent teendői közé soroztatik, azzal, hogy az 1848. évi 20. t.-c. szellemében kieszközölendő államsegély összegének megállapításánál ezen intézet szükségletei is számításba veendők.

269. §. e) pontjába „templomi hirdetések“ helyett „templomi perselyek b. vétele“ teendő.

270. §. utolsó bekezdése elmarad.

284. §. b) pontjának 4-ik sorába „fentartott“ után teendő: gymnasiumok tanárai s mindenféle tanintézetek tanítói stb.

289. §. a) pontjának 3-ik sorába „egyházkerület“ után ez teendő: „által alkalmazott és fizetett“ főiskolai stb.

300. §-ba *beteendő*: „a lelkész elnöki képessége ellen emelt panasz elbírálása.“

327. §. *3-ik sorába* „felhivott“ helyett „előállított“ teendő.

381. §. *2-ik bekezdésébe* „3 nap helyett 14 nap“ teendő.

383. §. *1-ső bekezdés utolsó sorába* „fellekkel“ után teendő „s mindaddig, míg fellebbezésnek helye van, az ügyészszel is“ stb.

A 405. §-ban *mondassék ki*, hogy Budapesten és Kolozsváron a m. kir. egyetemekkel kapcsolatba hozandó gymnasiumi tanárképezdének az egyetemes egyház költségén leendő felállítására és fentartására halaszthatlan szükségét képez, az intézkedés a Konventre bízván.

Ugy vagyok meggyőződve, hogy hitfelekezetünknek nincs sürgősebb teendője, mint *gymnasiumi tanárképezde felállítása*, hol a tanárok, kiknek kezébe van letéve ifjuságunk összességének, vagy legalább tulnyomó nagy részének s így mindazoknak vallás-erkölcsi s tudományos képeztetése, kik hitfelekezetünknek ügyeit a jövőben intézni, bárhonnán jövő támadások ellen megvédeni, virágoztatni s a népet oktatni, vezetni, hitében rendületlenül megtartani, erősíteni hivatják. Valódi kálvinista jellemké s szent vallásunknak nemcsak szivből, lélekből, teljes meggyőződésből hívőivé, hanem buzgó apostolaiává is képeztessenek. Csak az ilyen tanárok képezhetnek vallásos jó erkölcsű intelligentiát s az a nép, mely ezek által vezetetik, maga is vallásos, jó erkölcsű értelmes leendő; így meg lesz óva az álpróféták által teteszetős alakban terjesztett tévtanok romboló hatásától s Istenben vetett hite és szorgalmas munkája folytán elérheti a földi boldogságot.

Kívánatos, hogy a tanári képezdek kapcsolatba hozassanak az országos egyetemekkel; de ha az kivihető nem volna, mindenesetre olyan városokban állíttassanak fel, hol egyetem van, mely bőséges alkalmat szolgáltat a jelölteknek, a lehető legmagasabb tudományos képzettség megszerzésére.

Természetes, hogy ezen tanári képezdek csakis az egyetemes egyház költségén tarthatók fenn s még az is kívánatos, hogy az ágostai testvéregyház is részt vegyen azok megalapításában és fentartásában.

429. §. *első sorába* e helyett „rendes tanító hiányában“ ez teendő: „ott, hol a tanítói állás üresedésben van, okleveles tanító hiányában“ stb.

430. §. *ez lenne*: segédtanító csak ott alkalmazható, hol rendes tanító is van, ki azonban orvosi bizonyítvánnyal igazolandó hosszú lefolyású betegsége, vagy más, tőle nem függő

s elháríthatatlan körülmény folytán hivatali teendőinek meg nem felelhet. Az ily módon alkalmazandó segédtanító fizetését, ha a segédtartásra szorult tanító azon egyházban 5 évig szolgált, egy évig, ha pedig ugyanott 10 éven át működött, két évig az egyház tartozik viselni. Méltányossági szempontból azonban továbbra is viselheti ezen költséget az egyház, ha anyagi körülményei megengedik.

Ezen kedvezményt idősebb koru, de még nyugalomba nem vágyó s némileg munkaképes érdemes tanítójával szemben is gyakorolhatja az egyház. Idős, de a felügyeletet végezni képes tanítójának a saját költségén való segéd alkalmazását — teljes munkaképtelenségének beálltaig — szinte megengedheti az egyház.

435. §. *3-ik sorába* „egyházmegye“ után teendő „megerősíti. Fellebbezés folytán az egyházkerület dönt.“

435. §. *Elemi iskola a) pontjába* ez teendő: legalább 800 korona.

435. §. *b) pontba*: élelmezéssel 300 kor. anélkül 600 korona.

Felső népiskola a) pontjába: 1200 kor. fizetés, *b) pontjába*: 800 korona, élelmezéssel 400 kor. teendő.

442. §. *5-ik sorából* kimarad „a rendszeresített állomásokon levő.“

467. §. *3-ik sorába* „pártfogóság“ után ez teendő: tartja fenn az egyházmegye; ha pedig az egyházmegye tartja fenn: az egyházkerület által erősítettnek meg.

471. §. *így kezdődnek*: a gymnasiumi tanárok az országos tanári nyugdíj-alap terhére nyugdíjaztatnak.

481. §. *2-ik bekezdése 2-ik sorába*: „választott“ után teendő „közép-iskolát végzett“ tagokból.

Egyházi törvényeink harmadik része.

A lelkészválasztásról. *

Habár a zsinat-presbyteri rendszer elvének egyházi törvényeink mindegyik szakaszánál érvényesülnie kell, egyes pontoknál azonban úgy a múlt, mint a jelen megfontolást ajánlhat, hogy vajjon a végletekig elmehetünk-e? Valamely elv csak akkor és annyiban helyes, ha és amennyiben az igazság van megvalósulásával egybekötve. Az igazság nem más, mint a jog érvényesülése, minden természetes jog pedig méltányosságon alapszik és így törvényhozásnál a méltányosság feltétlenül figyelembe veendő.

Lelkészválasztási törvényről levén szó, szükséges első sorban, hogy a választók joga érvényesülhessen, de szükséges az is, hogy a megválasztandókon mel-

* Egyik előző cikkünkben ezzel kezdi nagyérdékű fejtegetését Dr. Hajnal is. szántszándékkal állítom e kettőt így egymásmellé, hogy lássuk a különböző nézponokat. Szerk.

tánytalanság ne történjék, ami kikerülhetetlen a jelenlegi viszonyok között, feltétlen szabad választás mellett. Már pedig ez a munkakedv, ügybuzgóság csökkentésére befolyással van s így az egyetemes egyházra káros következményű.

Zsinati törvényünk a választók jogainak szabad érvényesülését és a szolgálati jogos igények méltányos kielégítését ellentéteknek vette s rajtok a minősítések által, azaz a választói jog esorításával kívánt segíteni és pedig oly egyhangúsággal, hogy a zsinati jegyzőkönyv (107. l.) szerint ellene szóló nem is jelentkezett. Hogy ha kezdő ember fölött az idősebb előnyben részesül, itt az ifjabbon méltánytalanság és így jogtalanság nem esik, az előttem világos. És így ez alapon bizonyos osztályozás megengedhető. Nem ugyan az iskolai bizonyítványok szerint, melyek csak ajánló-levél gyanánt tekinthetők; mentől jobb a bizonyítvány, annál jobb az ajánlás, hanem a szolgálati idő figyelembe vételével. Mindenesetre ajánló-levelet képeznek a szolgálati érdemek is, de figyelembe kell vennünk, hogy ahány az eklézsia, annyiféle a fizetés és így a több é i szolgálat eredménye gyanánt az volna a megfelelő recompensatio, ha az idősebb persze nem előregedett lelkész pályázata vezetne sikerre, ez azonban nem mindig történik.

Amde, ha e részben méltánytalansággal állunk szemben, azt a választók akarata, kiknél van a jog, szentesíti. Mert, hogyha a gyülekezet maga fizeti papját, akkor joga is van azt választani és hogy a gyülekezet java is ezt kívánja, az ismét világos. Sajnos, itt nem lehet elzárkózni a megjegyzéstől, hogy a gyülekezet akaratainak irányítása igen sok esetben szemfényvesztésen, kongo, nagyhangú élelmességen alapszik, amit egyetemes egyházunknak ápolni érdekeben egyáltalán nincs.

Nézetem szerint az igazságtalanságnak csak a lelkészi fizetések rendezésével lehetne elejét venni. És pedig nem úgy, mint Németországban, állami közvetítéssel, hanem oly egyházkerületi, esetleg egyházmegyei pénztárak felállításával, melyek az egyes hivatalnokokat fizessék. Ide lenne beszállítandó minden gyülekezet részéről a lélekszám arányához képest kivetett adómenynység. Amennyiben pedig ez alapon bizonyos számú hívek külön lelkészi állást igényelhetnek magoknak, állíttassanak fel külön lelkésziségek nagy városokban, amennyit a lélekszám követel. Persze az egyházaknak önálló vagyoni berendezésük, iskoláik megmaradhatnak, melyeknek fentartásáról s egyéb költségeikről az egyházi vagyon jövedelméből, s kivetett közadókából gondoskodhatnak. Így valósulhatna meg az 1848. XX. törvények is, amennyiben az állam az ily kerületi pénztárakhoz fizethetné a maga dotációját, természetesen autonómiánk sértetlen fentartása mellett, mint a Prot. Szemle legutóbbi száma is hangsúlyozza. A fizetések rendezésénél érvényesülhetne az az elv mit a zsinati törvények megindokolása az egyházak osztályozására nézve mond, hogy az történjék a „helyi (drágább megélhetési) viszonyokhoz képest,“ továbbá a lélekszám és így a munkára tekintettel (a stóla megváltandó, temetési stóla fizetésül nem tekinthető), de semmi esetre oly aránytalanul, mint manapság van. S ha kérdezné valaki, hogy hol itt a méltányosság? erre az eddigiek után azzal felelhetnénk, hogy tessék behozni méltányosság szempontjából a korpótléket, úgy, amint Németországban is van, hol 4000 márkáig rug korpótlékekkel a lelkész fizetése. És ennek valóítására már a legközelebbi zsinat megteheti az előintézkedéseket.

Az elérendő cél tehát, a mikor minden panasz ki lenne zárva, ez lenne. Hogy mikor valósulhat meg, az a beláthatatlan idő kérdése. Különbö az átalakítás legalább egy generáción át történhetnek, önként értetvén, hogy jobb fizetéséről senki le nem mondana. Ily rendezés mellett szabadon érvényesülhetne a választók akarata, anélkül, hogy akárkinek panaszra lenne oka.

Mindaddig, míg, ez nem történik, bár legyen ellenem a többség, a méltányossági szempont bizonyos nemü osztályozást követel. Felosztani, teszem azt, az eklézsiákat jövedelmükhöz képest 1200 frton aluli és azon felüli egyházakra több osztályt felvenni megint rangfokozatot létesít (Lásd Debr. Pr. Lap. 1901. Aug. 17. 520.) s kívánni az elsőbe bejuthatásra 3, az utóbbiba 8 évi szolgálatot. Ez utóbbit azért ennyi időre szabni, hogy próbálja meg előbb mindenki a kisebb eklézsiát, ami ismét végtelen sok visszaélésnek, népszerűség házásnak venné elejét. Magasabb theologiai képzettségnek biztosítható bizonyos előny, azonban kápláni és papi évek egyenlőknek vétetnek: mindenesetre alapos tollhiba egyházi törvényeink 183. §-ába „a lelkészek négy osztályba soroztatnak“, mert hát akkor egy élte végéig 4-ed osztályu egyházban szolgáló lelkész hol állhat egy u. n. első osztályu lelkésztl. Mig ha az évek mu'tával a fizetési különbségek korpótlék utján megszűnnének, az osztályozás is megszűnnék.

A többiekben részletekre nem terjeszkedem ki, de a főbb kifogásoknál valokat még sem hagyhatom szó nélkül.

Kifogás alá eshetik, hogy a 195. s következő §§. a hátralékosokat a szavazásból kizárják, holott hátralékaik ugys megmaradnak s rajtok behajtatnak. Mint feyelmi büntetés szerepel a választási jogtól való megfosztás 303. §. Tudom, hogy ellenzésre találok, ha én a magam részéről semminemü jogfosztásnak barátja nem vagyok.

Teljesen célt tévesztett, helytelen intézkedésnek tartom a 209. §-t. hol a pályázóknak az illető választó gyülekezettel érüközése tiltva van. Ilyen óvintézkedés a fizetések rendezésénél persze megszűnnék. De kérdelem, hogyan választanak meg valakit, ha nem is ismerik, s hogyan pályázzék valaki, ha nem ismeri az állást? Erre rádupláz a 210. §. hogy a megüresült egyházba oly egyén, ki pályázni kíván, segéd, vagy helyettes lelkészül nem rendelhető. Pedig öregebb káplánok hány-szor szerencsésé lehetnének így. Mindenesetre választás előtt az illető a választás színhelyétől távozzék. Egyszóval törvényeink szerint választanak a hívek blindre.

Van a katolikus egyházban egy szokás. A püspök egyes megüresült egyházakba helyettes lelkészeket jellel kik ott vannak egy évig, egy év multán aztán megkérdik a választóktól, hogy az illető állandósittassék-e azon a helyen, megkapja-e az investiturat? Ennek az intézkedésnek a próbaevre vonatkozó részét helyesnek tartom. A szabadosság nem egyéb, mint visszaélés a szabad-sággal s az egyes korifeusok szava után induló nép igen sokszor keserűen megbánta már, hogy elámitattott. Csak az önálló ítélet képesíthet bennünket szabad-ságunkkal elni tudni. És így, hogy pályázóknak és híveknek az ismerkedésre alkalom adassék, kifogásolhatónak nem tartom. A próbaszónoklást azonban a pályázók önértetének megóvása szempontjából elejten-dőnek tartom,* mert hi zen olvasom a zsinati törvények indokolásában, hogy még a pályázás is visszatartja a

* Ugyan miért?

kiválóbbakat, hogy egyes lelkészi állásokra reflektálnak. Ezzel kapcsolatban kívánatosnak tartanám a 188. §. oly nemű átalakítását, hogy az illető presbiteriumokkal a pályázóknak rövid életrajza is közlendő.

Zsinati törvényeink — az indoklás szerint — addig is, míg az életbe lépendő s lelkész-özvegy és árvai nyug- és gyámintézet felállítása feleslegessé nem teszi, az özvegy- és kegyévet Tentartja 228. §. stb. Az „addig is mig”-re elég idő volt, ideje, hogy az a dolog kényszerrel is rendeztessek s ne a mások rovására nyugdíjazzunk.

Végül, ami a szabályellenes választásokat illeti, ezek ellen legjobb óvszer fenti fizetésrendezés lenne. Jelenben azonban számolni kell a viszonyokkal. És nem tévedek, ha sajnálattal bár ki kell mondanom, hogy a szabályellenes választások önző érdekekből sok esetben éppen egyházi hivatalnokok, lelkészek, tanítók stb. révén fordulnak elő. Erre vonatkozólag hát fegyelmi törvény alkotandó, mely megtiltsa az egyházi hivatalnoknak a szavazáson kívül a választásba való nagyobb befolyást a szavazatok irányítását, pártértekezletek tartását stb. Ha az állam megteheti, mért ne tehetné meg az egyház.

Leucs G.

KÖZÉLETÜNK.

Bucus-ünnepély a mezőtúri ev. reform. főgymnasionban.

Kedves formában vált meg a mezőtúri ev. ref. főgymn. tanári testülete szeretett pályatársától, *Ambrus Pétertől*: ünnepélyt rendezett a távozó tiszteletére iskolájuk disztermében szept. hó 29-én d. e. 10 órakor. A küldöttség élén megjelent bucsuzó tanárt a szép számmal egybegyűlt közönség, s a tanuló ifjuság várta már, az ifj. énekkar meg üdvözlő dallal fogadta, melynek rövid lélezete után az „*Isten kinek egy szavadra...*” kezdetű éneket adta elő, szöveg- és derék előadással kellemesen illeszkedvén be a szép ünnepély keretébe. Elsőnek a fentartó testület nevében nt. *Gergely Antal* ev. ref. lelkész ur vett bucsut a távozótól, de azzal a hittel és reménnyel, hogy távozása nem lesz egyetlen az elszakadással, hanem a 22 éven át hív szolga továbbra is megmarad hű fiúnak, s szeretni fogja ügyeit ezután is változatlan lélekkel. Ennek zálogául a turi egyház részéről ezutánra is igéri azt a szeretetet, melyet becsületes és lelkes munkájáért eddig is mindig megadott neki. Mert bár szegény a kálvinista egyház, s anyagit ilyenkor sem adhat; s bár rideg a kálvinizmus, tömjénezni nem szeret: de örül és gazdag lesz mégis mindannyiszor, a mikor csak érdemeseket lát és kell jutalmaznia mert ekkor komorsága vidámságba olvad fel, s szegénysége dacára is kineses háza lesz, építvén ezt, s okozván amazit a kifogyhatatlan krisztusi szeretet. A formás, könnyed és kedves szónok szívvel átérezett szavai szívébe kaptak a távozónak is, s nem egy nyugalomba készülő, hanem egy ifju hangján, tüzével és lelkesedésével felelt, s tett bizonyosságot arról az erős faj, — haza — és egyházszeretetről, melyek nélkül sem azok, kik most vagy réges-régen lábainál ültek, sem azok, kik csak ismerősei valának, el nem tudták volna, s tudnák öt képzelni, s melyek, mint az árnyék a vándort szállásáig kísérenni fogják öt is az ember végső állomásáig. *Faragó Bálint* igazgatónak lelkes és lelke-

sítő beszéde követé ünnepeltét, s a maga és kartársai nevében vett bucsut a körükből fávozótól. Nem afféle hivatalos bucsuzató volt a beszéd; minden szavából kirezgett a kesergés, hogy neki azt a férfit, s jó barátot kell most utra bocsátani, kivel együtt köszöntött be ő is negyed magával a turi iskoláboz s ki osztó társuk volt sok időn át bajban is a küzdelmek árán kivivott diadalban. Annak a régi ötös gárdának egyikétől vált meg mint igazgató és pályatárs, kik 1879-ben jó ellenségként szállották meg Turt, s nem a rombolás, hanem az építés és szervezés volt törekvésök egyedüli célja. Ebből a gárdából egynek (Orosz Istvánnak) a tiszántuli kerület adta kezébe a vándorbotot, hogy menjen a kálvinista Rómába tanítókat képezni: egynek kezéből meg a Füredi Lajoséból, az építő kalapácsot ütötte ki a halál kaszájával, s a még Túron, s életben maradt triásznak rendjét meg ünnepeltnek önkéntes távozása bontotta meg külsőleg. De belsőleg nem, most az igazgatónak baráti fogadalmára, hogy nem felejtik el, fogadást tett bucsuzó is, hogy az oly régi s kedves köteleket nem engedi széttepetni se e nappal, se a rákövetkezőkkel: szívével és lelkével, s a tanügy iránt eddig tanusított érdeklődésével továbbra is megmarad szellemi társuknak. A két barát „Isten veled!”, és „Isten veletek”-je nem maradt hatástalanul se a közönségre, se a tanuló-ifjuságra, mely utóbbi e bucsu-ölelkezésre — tudom — sokáig visszaemlékezik, mert megláthatta, hogy mi a társas együttműködés jutalma a végnél, ha összhangzatos volt: szeretet, becsülés és ragaszkodás. Az ifj. énekkar jobb darabbal nem rekeszthette be ez ünnepélyt, mint a „Szózat”-tal, melyet éppen az ünnepelt magyarázatot sok esztendőn át nagy lelkesedéssel több nemzedéknek, s maguknak az énekeseknek is még. Ezzel az iskola ünnepe végéhez ért, s következett a jelenlevő közönség bucsu kézzszorítása, majd ünnepelt házánál a tanári karnak és nejeiknek megjelenése, hogy a vendégszerető hajléknak tartós épségére üritsenek barátságából pohárt. Ennek csaknem nagyobb folytatása volt igazi befejezőül az a társas lakoma, melyet a turi társadalom ült a távozó tiszteletére s mely a résztvevők szép számával, 70-en voltak és előkelő voltával egészen méltó volt ünnepelthez és ahhoz a munkához, amelyet éppen a turi társadalom ismerhet legjobban, s mint most kiviláglott, meg is tud becsülni az iskola embereinél is. Szőne-java gyűlt egybe Turnak, ünnepelt is több tanártársa feleségestől is az áll. felsőbb leányiskola képviselőjében az igazgatón kívül két tanárnő. A felköszöntők sorát lendületes beszéddel *Faragó B.* igazgató nyitotta meg, éltetvén az ünnepeltet; utánna *Ambrus P.* szintoly lelkesen a turi társadalomra. Nt. *Turgonyi* Lajos lelkész ur, kit az iskolai ünnepélytől presbyteri elnökösködése tartott távol, az egyház nevében itt vett bucsut a tőle megszokott eloquentiával. Majd *Dr. Dunsits Dezső*, a nagy iskola-barát ügyvéd az ő szellemességével cáfolta rá *Aranyra* a turi társadalommal, hogy nem mindig azt teszik meg az istenek professornak, a kit gyűlölnék, hanem azt is a kit szeretnek és akarják, hogy mások is szeressék. A régi gárda régen elvált tagja, de a ki, ha régi barátaival sirni vagy örülni kell, mindig megjelenik, Orosz István (Pistának hívja Tur ma is) állott fel ezán, s élénk derűtség közepette fejtegette barátja nyugalomba vonulásának okát, míg megtalálni vélte azt utoljára is abban a nagy szeretetben, melylyel a távozó családja iránt viseltetik, de a melyet eddig meg kellett felezni az iskolával, s ezt többé nem akarja. *Kocsis Gábor* az idősebb Széll Kálmánt köszöntötte

fel Szélnél fiatalabb tanártársában, mert ő a lelecek gondozását régebb idő óta viseli szíven az újdonsült törvénynél, itt is, ott is egy-egy pártfogoltja élven az ő házából. Jó kedvökben a szóhoz nem jutók is azzal az óhajjal hagyták oda helyeiket, hogy a kinek tiszteletére egybe sereglettek: Vivat ad multos annos! S hogy teljesedjek be rajta egy régi író mondása: „Vita umbratilis est vita beata!”

A szatmári ev. ref. egyházmegye őszi közgyűlése.

Tartatott Fejér-Gyarmaton 1901. szept. 26—27. napjain Biki Károly esperes és Szegedy Antal gondnok elnöklete alatt, 38 lelkész, 10 egyházi képviselő, számos tanító és érdeklődő jelenlétében.

Előző napon a számvevőszék és tanügyi bizottság ülésezett, hogy elkészítsék a közgyűlésre munkálataikat.

26-án a közgyűlést esperes ur, — közénekülés és imádkozás után — hosszabb beszéddel nyitotta meg, s az abban tett indítványok folytán elhatározta közgyűlés, hogy 1. Szilágyi Dezső emléket jegyzőkönyvileg örökíti és 2. felír a Konventhez, a közalap tőkének, a csekély hasznot hozó földhitelintézeti kezelés helyett, kölcsönt kereső egyházak és hitrokonok részére jelzálogos kölcsönök gyanánt átengedése iránt, mi által ez alap teremőinek is hasznukra lenne, de másrésről meg a tetemesen emelkedő jövedelemből, több közegyházi szükséglet volna fedezhető.

Majd az egyházmegye tisztikarának két ujonnan választott tagja igttatott be hivatalába, és pedig Kiss Bertalan tanácsbíró a főjegyzői, Kovács Lajos aljegyző pedig a tanácsbírói székbe; mindkettő az esküt letévén, jókívánások közt foglalta el helyét. Utóbbi az aljegyzőségről azonnal azért nem mondott le, hogy jövő évben különben is megejtendő általános tisztújításig, ne legyen kénytelen az egyházmegye, csupán egy gyűlésre érvényes választást tenni.

Tanítók eskütétele után különböző jelentések tárgyalattak; így esperes urnak az egyháziállatásról, lelkészi és tanítói változásokról, segélypénzekről, a szatmári felsőbb leányiskola részére eszközölt gyűjtés eredményéről szóló jelentései, aztán a számvevőszék, tanügyi, könyvtári és építető bizottság, a lelkészi és tanító gyámintézet vagyoni állapotáról szóló jelentések, melyeknek során im ez említésre méltóbb intézkedések tételtek: a szatmári felsőbb leányiskola részére a segélygyűjtés folytattassék; több régi templomnak az orsz. műemlékek közé felvétele iránt felterjesztés tételtek; az egyházmegye, 100 korona alapítvánnyal belép a szatmári Lorántffy Zsuzsanna egyesületbe; a terjedelmes és szakavatott tanügyi jelentés a tanügyről megnyugtató képet nyújtott, bár a fény mellett, az árny sem hiányzik.

Kiss Bertalan főjegyzőnek, egyházkerületi pótképviselővé és Vadnai Pálnak tanügyi biz. taggá választása után, az egyházkerület által véleményezés végett leküldött tárgyak kerültek szőnyegre; s ezek közül a zsinati tárgyakra nézve határozottatott, hogy bár részleges munkálatok egyes lelkészek részéről adattak be, de egy szerves munkálat készítésére s a főbb elvek körvonalozására egy bizottság küldetik ki, melynek munkálata, a tavaszi közgyűlés általi tárgyalatás után fog egyházmegyénk véleménye gyanánt felterjesztetni az egyházkerületre. (Ha késő nem lesz!?) A kegyeleti év tárgyában az esperesi kar javaslata, az özvegy felévének, a szokásban levő sorpapolás általi díjtalan kiszolgáltatásának fenntartásával elfogadtatott. Iskolai alap létesítésére, volt javaslat, mely az államsegély feleslegét akarta for-

ditani de elvégre ez kevésnek találtatott arra, hogy belőle ily nagy összeget igénylő alap volna létesíthető, és iskolai szükségleteink kielégítését, valamint a más felekezetű iskolába járó ref. növendékek vallásos oktatása terhének fedezését, az 1848. XX. t.-c. megvalósításától várja egyházmegyénk.

A kántori fizetésnek a nyugdíjalapnál beszámítása tekintetében, az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság munkálatait jó reménnyel várjuk.

Különböző — közalapi, ref. segélyegyleti és rendkívüli államsegély iránti — segélykérvények elbírálása, egyházak és egyesek ügyei, adtak tárgyat késő estig a közgyűlésnek.

A másnapi bírósági ülés 6 közigazgatási és 8 fegyelmi ügygyel fog alkotott. Amazok közül négy, egyházi adóelleni felebbezés volt, egy-egy pusztulásnak indult magtár romjainak megmentésére irányult, egy pedig ilyen bírói eljárás tárgya sem lehetett. A fegyelmiak közül itélettel látatott el 6 ügy, míg kettőben végzés hozatott, mindkettőben bíróságunk mint delegált bíróság működött, a nagybányai helyett, lévén ezek a mikolai erdő és templomépítési alap ügyei.

Azt említeni is felesleges, hogy a közgyűlés napján tartott közebeden magvas toasztokban nem volt hiány; kiváló figyelem tárgyai lévén, a küszöbön álló képviselő választások idején, két képviselő jelölt tanácsbíróink: Luby Géza és Uray Géza.

Kovács Lajos.

A bihari egyházmegye őszi közgyűlése.

A bihari ev. ref. egyházmegye f. év szeptember 26-án tartotta őszi közgyűlését Nagyváradon a vármegeyháza dísztermében Szabó Károly esperes és Ritook Zsigmond egyházmegyei gondnok kettős elnöklete alatt. Az esperes buzgó ima után részletes előterjesztést tett az egyházmegye jelenlegi állapotáról, melynek 42 egyházában ez idő szerint béke és nyugalom uralkodik. — Lelkészek és tanítók általában odaadó buzgalommal töltik be fontos feladatokat s minden lehető elkövetnek az egyházi élet intenzívebbé tételére. Dacára annak, hogy az egyházak mindenütt nyomasztó szegénységgel küzdenek, kegyes adományokból egy év leforgása alatt 13 ezer korona gyűlt be. Biharmegyének a Nagyváradon felállítandó ev. ref. tanítónőképző javára megszavazott ezer korona adományát a belügyminister jóváhagyólag vette tudomásul.

A részletes s kiváló buzgalomról tanuskodó esperesi jelentés felolvastatván az ujonnan megválasztott világi jegyző Tatár Zoltán Berettyó szabályozási igazgató főmérnök felesketése következett, a melynek megtörténte után az új jegyző rövid, de rokonszenves szavakban köszönte meg a belé helyezett bizalmat. A tanügyi bizottság jelentése, továbbá a hegyközujlakiaknak már a tavaszi közgyűlésen előfordult adóügye le tárgyaltatván jegyző egész terjedelmében felolvasta a Révhez tartozó missió-körről szóló jelentést s örömmel vette tudomásul a gyűlés ugy a hívek szaporodását, mint az egyes missiói pontok consolidálását. Majd Sulyok István a nagyvárad ev. ref. internatus vezetője terjesztette be nagy gonddal szerkesztett jelentését ezen már eddig is oly sok áldást terjesztett intézetről, a melyet még távoli vidékeken lakó protestans szülők gyermekei is szoktak felkeresni.

Igen fontos tárgyat képezett az előző napon tartott egyetemes lelkészi értekezlet egyik és másik előterjesztése. Az iskolai alapok létesítésének az egyház-

kerület 48—1901. sz. határozata által szóba hozott kérdése az anyagiak hiánya miatt ez időszerint nem oldható meg. A mi a zsinat elé terjesztendő tárgyakat illeti, az egyházmegyének erre vonatkozó javaslatai a következőkben tüntethetők fel: az erdelyi egyházkerület teljes uniója, az egyházi gyűlésnek az eddiginél alaposabb szervezése tagjainak kevesbitése; az egyetemes egyház érdekeinek megóvása szempontjából szükséges, hogy a Konvent tagjai ne az egyházkerületek, hanem az egyházak által választassanak; keresztszülők, tekintettel az egyházpolitikai törvényekben foglalt vallásegységre, izraeliták is lehessenek;* a segédlelkészek szolgálati éve az első lelkészképeségi vizsga letévésétől számított; egyszersmind körvonala legyen a segédlelkész állása az egyházban. Az egyházi adózásra vonatkozólag pedig irassék össze a maximalis szükséglet s azon összeg, a melyet a hívek megterhelhetés nélkül előállítani nem tudnak, törvényileg biztosítandó államsegély által fedeztessék vagy is hajtassék végre az 1848. 20. t. c. Egyházfegyelem tekintetében a Ritoók-féle javaslat veendő alapul. A tanítók és tanárok fegyelmi ügyei az egyházmegyék elé tartozzanak.

A csonka és kegyeleti év szabályozását az esperesi kar javaslatának megfelelőleg óhajtja eszközölni a gyűlés. A vallásoktatásról úgy határozott, hogy más vallású iskolákban a konvent, az állami iskolákban pedig az állam gondoskodik a vallásoktató díjazásáról. A Pozsonyban tartott „Belmissiói értekezlet alapszabály tervezete”-ről oda nyilatkozott a gyűlés, hogy bár a belmissió szükséges voltát föltétlenül belátja, mégsem óhajtja magát valamely szabályzathoz lekötöni. Ezek után betérjett a könyvtárnok jelentését a könyvtár jelenlegi helyzetéről, forgalmáról, felsorolva egyszersmind szükségleteket is.

Kovács János volt furtai, továbbá Karácsony Imre földesi lelkész kérvényét, hogy a bihari egyházmegye gyámintézetében bentmaradhassanak, a gyűlés kedvőleg intézte el. Mig Szalárd újabb betérjettése ingatlan átiratása tárgyában véleményezés végett az egyházmegyei ügyésznek, addig a tanító gyámolda módosított alapszabálya egy három tagu bizottságnak adatott ki.

Tudomásul vette ezután a gyűlés a mező-telki-i Sorbánné alapokról a lelkésznek benyújtott számadását. Váncsod leonlással fenyegető templomának kijavítására M.-Kakucs pedig új lelkészlak építésére soron kívül tökesegélyért folyamodik: mindkettőt pártolólág terjeszti fel az egyházmegye. A mező-telki-i legelő-ügy véleményezés végett az ügyésznek adatik ki. Fugyi-Vásárhely kérelmét a kántori fizetés emelése tárgyában a gyűlés némi módosítással teljesíti; Zilahi Sámuel 40 drb. könyvadományát pedig az egyházmegyei könyvtár részére köszönettel veszi. Hosszas vitát idézett elő a pósalaki egyház ügye. Ezen egyházat részint a laza fegyelem, részint a baptisták nagy száma a végromlás szélére juttatta. Gondnoksági tisztséget senki sem akar

* Bocsánat! Ilyet már nem lett volna szabad egy keresztyén s pláne református traktusnak kimondani. Nem vallásegységségről van itt szó, hanem egy keresztyén sákramentum kiszolgáltatásával összefüggő olyan tényről, mely arra szolgál zálogul, hogy az a csecsemő még a szülők elhalálása esetén és minden körülmények között is a Krisztusban újjá teremtett amaz életre neveltetik, melyre nézve a tetti ígéretek és titkok az *ujjászületésben* realizálódnak. Ugyan a zsidó, vagy a pogány hogy szolgálhat e tekintetben kezesül, mikor a Krisztusba nem is hisz! Mi következik ránk, ha sákramentumi szent szertartásainkat mi magunk se vesszük komolyan? No de hiszünk, hogy az a zsinat nem fog ilyen határozatot kimondani.

Szerk.

vállalni, a presbiterium pedig ismételt felhívásra sem akarja felépíttetni az iskolát. A lelkész és a presbiteriumot az egyházmegyei gyűlés fegyelmi eljárás mellett kötelezi az ügyek rendbehozatalára. A közalapi és a segély-egyleti kérvények kedvező elintézése után a gyűlés véget ért.

Délben a közgyűlés tagjai társas ebédre a Szécsényi vendéglőben jöttek össze.

Körösvölgyi.

IRODALOM.

Olajág. *A magyar evangéliumi keresztyén nők lapja.* Szerkesztő Vargha Gyuláné, Budapest IX. Kálvin-tér 7. Előfizetési ár: egy évre 2 korona, félévre 1 korona. Megjelenik minden hó elsején augusztus és szeptember kivételével. Kiadja a Lorántffy Zsuzsánna egyesület — Egy alkalommal gyakorló lelkész korunkban, mint eskető lelkész egy baptista társaságba kerülve, szántszándékkal ott maradtunk a lakodalmas háznál az esketés megtörténte után is s az *atyafiakkal* beszélgetésbe bocsátkoztunk. — A vidék baptista gyülekezetei e családi ünnepélyen mind képviselve voltak. A borral töltött poharak testvéri összekoccintása után azt kérdejük a menyasszony atyjától: „Balogh uram, mondja csak nekem, miért is kerülnek magok a mi templomainkat?” „Azért — szól közbe egy berettyó-ujfalusi asszony, mert megírta Pál apostol, hogy szakaszszátok el magatokat a gonosz nemzetség gyülekezetétől.” „Hát azt nem írta meg Pál apostol, kérdejük erre a modern apologétától, hogy az asszony pedig hallgasson az ekkleziában?” „Lón mélységes csend és hallgatás. Ez a kis história jutott eszünkbe, a mint a Vargha Gyuláné által szerkesztett *„Olajágat”* a kezünkbe vettük. — Tehát itt is egy asszony akar beszélni az ekkleziában! Az első számot végig olvastuk. Annyi bizonyos, hogy nem az ilyen asszonyi beszédre célt Pál apostol Igy beszélni igenis nemcsak szabad, de kötelessége is volna minden asszonynak. Különösen ma, mikor immár meg lehetőszen tisztában vagyunk azzal, hogy a család protestáns keresztyéni jellege főképpen a ház asszonyától függ, csak a legnagyobb elismeréssel emlékeztetünk meg a *Vargha Gyuláné* irodalmi vállalatáról s melegen ajánljuk azt figyelmébe és pártfogásába úgy lelkészársainknak, mint egyáltalán lapunk érdekes olvasóinak. Szép dolog az, mikor azt látjuk, hogy a nagy *Lorántffy Zsuzsánna* nyomdokaiba lépve, ma már asszonyaink is valóban jegyesei akarnak lenni a Krisztusnak; de még szebb lesz, ha megérjük, hogy a lelkes kezdeményezők köré egész phalanx tömörül s diadalra juttatják a lobogót, melyre a protestáns keresztyén családi élet jelszava van felírva. Üdvözljük a kezdeményezőt s sok sikert kívánunk az úttörő vállalathoz. Egy megjegyzésünk azonban van az *„Olajág”* címére nézve. Azt olvassuk róla, hogy ez *„a magyar evangéliumi keresztyén nők lapja”* akar lenni. Hát ilyet a törvény nem ismer. Ilyen nevű keresztyén felekezet Magyarországon nincs; vagy nagyon sok van; olyan bököpeny ez a név, mely alá bátran elfér minden szekta, sőt elfér a róm. katolicizmus is! — Hiszen még a római katolikus püspökök is unos untalan az evangéliumot emlegetik körleveleikben. A vallás igaz mívoltában, felekezeti jellegében domborodik ki. Miért nem tartjuk tehát magunkat törvényesen megállapított nevünkhöz? Holott az egyházpolitikai törvények életbeléptetése óta e név szigorú

megtartására még az állami közegek is ministerileg vannak utasítva. Vagy kizárólag az evangélium szerint reformált keresztyén nők lapja akar az „*Olajág*“ lenni, vagy az ág. hitvallásu evangélikus keresztyén nőké is. A kettő közül bármelyik álljon, kifejezésre kell azt juttatni, bátran, világosan s minden utógondolat nélkül már a folyóirat címében is, hogy hiveinknek ugyszólva a vérebe menjen át maga a név is. Ez a helyes, ez a törvényes. És e tekintetben szeretnők, ha az „*Olajág*“ címén mihamarább változtatás történék. Mi a határozatlanságnak semmi téren sem vagyunk barátai, de legkevésbé a vallásos téren s ebben csak Kálvin után megyünk, kiről egyik jellemzője azt írja, hogy semmit homályosságban nem hagy s rendszerének minden vonásai mintegy érebe öntve jelennek meg. Igaza van *Dr. Hajnal Istvánnak*, mikor felhossa, hogy mi közöttünk ma már még nevünkre nézve is a legnagyobb bizonytalanság uralkodik. — Csak sajnálni tudnók, ha ezt a bizonytalanságot az „*Olajág*“ még nagyobbá tenné.

A „Vasárnapi Ujság” október 6-ik száma 26 képpel, s a következő tartalommal jelent meg: „Az orosz cári pár Franciaországban“ (képpel: Az orosz cári pár partraszállása Dunkerqueben). — Költemények: „Ősziének.“ Szaboleska Mihálytól: „Szegény vagyok.“ G. Diószeghy Mórtól. — Regénytár: „Az új hajtások“. Regény. Irta Gyarmaty Zsigáné (Goró Lajos rajzaival). — „A jövő világából.“ Fantasztikus regény. Irta Selonszkij N. N., orosz eredetiből fordította Ambrozovics Dezső (képekkel), — „Hozomány nélkül.“ Elbeszélés. Irta Vértési Arnold. — „III. Viktor Emanuel király nevelése“ (az olasz király ifjúkori arcképével). — „A francia nagy hadgyakorlatokról“ (képekkel Jonon és társa eredeti fényképfölvétele után). — „Klubbok.“ Tárcacikk — „József Ágost főherceg a nagysurányi vizslaversenyen“ (képekkel Balázs fényképei után). — „Választás napján“ karcolat (Budapest főváros orsz. képviselőinek arcképeivel és választási jelenetek rajzaival Goró Lajostól). — „A Wenckheim-szobor leleplezése Kishéren“ (képekkel az ünnepélyről, köztük a miniszterek és notabilitások csoportja a ménlovak bemutatásánál). — Irodalom és Művészet, Közintézetek és Egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg, stb. rendes heti rovatok. — A Vasárnapi Ujság előfizetési ára negydekre négy kor., a „Politikai Ujdonságok“-kal és „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, IV. ker. Egyetemutca 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, legolcsóbb ujság a magyar nép számára, felévre 2 korona 40 fillér.

K Ü L F Ö L D.

Pár vonás a svájci lelkész-képzésről.

Ösmeretes hogy Svájc német kantonai közül Zürich, Aargau, Appenzell, Thurgau, Glarus, Schaffhausen, Szt. Gallen, Baselland és Baselstadt konkordatumot kötöttek a lelkész-képzés egységesítése céljából.

Ez a konkordatum — eltekintve attól, hogy külső összefüző kapesot képez a kantonok egymástól független egyházai között, — nagy fontosságú már azért is, mert a lelkészképzést kiemelte szűk köréből, egyetemessé tette. A kantoni egyháztanácsok útján vizsgára jelentkezett atyafiak kilenc kanton és két egyetem tudós férfiai előtt tesznek bizonytságot becsületes munká-

val szerzett tudományukról. Hogy milyen respektussa van ennek a bizottságnak, a melynek tagjai közül a kandidatus alig ösmer kettőt is, ezt magam tapasztaltam, nem csak azoknál, a kik a zürichi vagy baseli egyetemekről jelentkeztek, hanem azoknál is, a kik a külföldi (értsd németországi) egyetemekről jöttek haza vizsgálatra. Egyik sem bizhatik abban, hogy ismeri a kérdezők szokásait, gyengéit. Egyik sem spekulálhat, hogy mily részleteket kérdeznek a gyengébbektől, milyeket a jobbaktól; nincsenek kiszabott methodusok, kiszabott paragrafusok, meghatározott tankönyvek. Az egyetemi oktatásnak megfelelően, igazi becsületes munka, az egyes szakok jelesebb irodalmi termékeinek áttanulmányozása után áll oda az ifju, hol érett, tudományos készülest várnak.

A lelkész-jelölteknek két vizsgát kell tenniök.

Első, melyre a negyedik semester bevégeztével jelentkezhetnek, a *propedeutikai* vizsga. Sok tekintetben a mi alapvizsgánknak felel meg. Tárgyai: 1. psychologia; 2. bölcsezet-történet; 3. egyetemes vallás-történet; 4. egyháztörténet, egybekötve művelődés-történettel; 5. az ó-testamentom könnyebb részeinek eredeti nyelven olvasása és fordítása, az egyes könyvek s azok lényeges tartalmának beható ösmerete; 6. új-testamentomi részek olvasása és fordítása, az egyes könyvek tartalmának ismerete. (Reglement betreffend die Prüfungen der Kandidaten. 17. §.)

Két semester elteltével aztán ismét jelentkezhetik a most már „Candidat der Theologie“ az u. n. *theologiai* vizsgára, melynek tárgyai: 1. ó-testamentomi bevezetés és ismeret; 2. új-testamentomi exegesis és segédtudományai; 3. dogmatika, dogmatörténet és symbolika; 4. keresztyén moral, tekintettel a socialismus problémájára; 5. pädagogika; 6. gyakorlati theologia. (22. §.)

Írásbeli mindkét vizsga alkalmával van, zárt teremben. Az első vizsga alkalmával a psychológiából kell írásbelit tenni, a második vizsga alkalmával pedig, minden tárgyból, kivéve a pädagogikát. A vizsgázók két feladott tétel közül választanak, munkaidő egy fel nap. A kandidatusoktól tehát holmi otthon készített vagy készített terjedelmesebb munkákat nem kívánnak; egyszerűen azt akarják megtudni, hogy meg van-e a kellő áttekintésök az illető tudományok rendszerében, s hogy az egyes részek lényegét ösmerik-e. (19. és 24. §§.)

A vizsgára készülest: a theol. irodalom jelesebb termékeinek tanulmányozását az ifjak nem a vizsgálóbizottság által kiszabott, de öntetszésök szerint kiválasztott, tankönyvútmutatása mellett végezik. Bizony, nem elégednek meg e rövid könyvecskék betanulásával, hanem áttudozzák úgy az egyháztörténetet, mint a bölcsezet történetet, egyetemes vallástörténetet stb. Megösmernednek a theologiai irányok mindegyikével, tekintet nélkül arra, hogy orthodox, vagy ritschlianus, vagy merész liberalis stb. professor tanítványai voltak e. Ugy ülnek oda censored elé, a kik nem egy pár levélnyi kézirat egyoldalú tanítását kérdezik. Természetes, hogy az ilyen niveauju nevelés nagy theologiai irodalmat tételez föl.

Az meg, hogy az ó-szövetséget a propedeutikai vizsgán eredeti nyelven olvassák, következménye annak, hogy a héber nyelvet már a gymn. két felső osztályában tanítják, mint facultativ tárgyat. S hogy ezt a lelkész-képzésnél mennyire fontosnak tartják, mutatja az, hogy míg a vallástanítás a svájci gymnasiumokból a harmadik osztálytól számúzetik (Bundesverfassung 49. articulusa), addig a héber nyelvnek tanszéket állítanak, a görög nyelvvel kapesolják egybe. Valóban, az ilyen

előkészítésnek helye volna mindenütt a gymnasiumban, kiváltképpen a prot. felekezetiben.

Az a követelmény pedig, hogy a vizsgázók a bibliai könyvek tartalmát jól ösmerjék, a kandidatusokat a biblia olvasására kényszeríti. Harminc-negyven theologust ösmerem, de egyiknél sem tapasztaltam, hogy a bibliai könyvek tartalmát úgy igyekeznek elsajátítani, hogy valamelyik tanár szavait tanulná be. Sőt inkább, előveszik a bibliát és olvassák! Összeállanak ketten, hárman, vagy többen, vagy tagjai lesznek az éppen biblia olvasás céljából alakult egyletnek (Verein der Christlichen Studenten) s átolvassák az írást a Genesisről az Apocalypsáig! Nem dicsekedtem előtök, hogy én a legjobb kalkulusu bizonyítványokat szereztem annak idején, anélkül, hogy a bibliát egyszer is átolvastam volna.

Önképzésre serkenti az ifjakat az a viszony is, mely a hallgatók és a professorok között fenn áll. Nem szólok a szeminariumok megbecsülhetetlen hasznáról; az kötelességök a professoroknak, hogy a szeminariumokon bevezessék hallgatóikat a szakszerű munkálkodásba, megtanítsák őket a források kezelésére. Ezt megteszik mindannyian. Am lélek-nemesítőbbek azok az esték mikor a tanulók családja körében látogatják meg tanárukat. Ez a látogatás úgy vacsora után történik; néhány pohár sör és sonkás-szelet elfogyasztása közben, félretéve minden tartózkodást, barátságos beszélgetés folyik a napi eseményekről vagy valamely tudományos kérdésről. Megösméri az ifju, hogy tanára nem nagyképu írástudó, de az ifjuság barátja, kihez bizalommal fordulhat lelke tépelődése között. Az ilyen közvetlen beszélgetéseknek nagyobb a hatásuk, mint a katedrai praelectióknak. Én is érzem, napról-napra jobban érzem, hogy egy ilyen estén folytatott beszélgetés egész életemre kiható.

A katedrai praelectiók közben sem élettelen gép beszél a teremben. A theologiai professorok legtöbbje már az első órán kijelentette, hogy ha valakinek megjegyezni valója volna a hallottakra, ne szégyenelje, hanem mondja azonnal. Így aztán némelyik órán egész socratesi methodus volt az uralkodó. Egyik professor sem intette le a fölszólalót; hogy ne zavarja az előadást.

Arra pedig, hogy szorgalmas munkával szerzett tudását miként védje meg az ifju theologus a támadók ellenében, arra példát lát azokon a felolvasó estéken, a melyeket az Aarauban tartatni szokott „Christliche Studenten Konferenz“ delegáltjai rendeznek az egyes svájci egyetemeken. Az ifjuság professorokat kér fel értekezések tartására, a kik nemes lelkesedéssel engednek a fölhívásnak, s kiállanak a küzdő tér porondjára, felveszik a harcot egy-egy kérdés fölött, s munkájokért nem várnak fizetés-emelést.

A mult télen három ilyen estén vettem részt. Az értekezés tárgyát az ifjuság tüzte ki még a semester elején, hogy mindenki megösmeredhessék azzal. Az ilyen felolvasó esték menete: elsöbben is a fölkért professor olvassa fel értekezését, majd a hallgatóság közül emelkednek szólásra az ifjuság gondolkozni szerető tagjai, meg a jelenlevő professorok; amazok inkább fölvilágosítást kérnek, egyik vagy másik dolgot illetőleg, mig ezek sokszor az értekező állításainak mondanak ellene, s csakhamar tanulságos polémia fejlődik ki, szinte a reformatio kora ujúl meg az egyetemek falai között; a student kothurnus nélküli professort, eleven tudományt lát maga előtt, s a vitának egy szikrája lelkébe is belopódzik, hogy ott felgyújtsa a lelkesedés nemes tüzét, felgyújtsa benne a munkavágyat.

Ezeket az estéket az aarai napok koronázták be. Annakidején nem referáltam rólok, de talán alkalmasabb lesz, ha most, tárgyammal kapcsolatban, emlékezem meg azokról.

Ez év március 14-16. napjain gyűltek Aarauba a svájci egyetemek theologus ifjai és tanárai az u. n. „Christliche Studenten Konferenz“ megtartására. Nem csak theologusok jelentek meg, de jogászok, bölcészek, orvosnövendékek szép számmal.

Márc. 14-én d. u. volt első gyűlésünk. A mult évi konferentia delegáltjai adták elő jelentésüket az idei felolvasó estélyek eredményéről. Basel vitta ki az általános dicséretet. Itt cirka kétszáz egyetemi polgár s négy-öt professor volt jelen mindegyik felolvasó estélyen s a discussioban minden alkalommal számosan vettek részt.

Este 8 órakor a gázzal világított nagy templomba gyűjtöttek egybe a harangok minket is, meg Aarau közönségét is. Lic. Götz újabb dicsőséget szerzett Baselinek Jel. 21. 7. alapján tartott predikációjával.

Márc. 15-én első értekező Schlachter berni tanár volt, a thema: „Die Wissenschaft, eine Förderung, oder ein Hinderniss für den persönlichen Glauben.“ Szigoruan tudományos alakban fejtegette, hogy ösmeret-körünket soha ne tartjuk tökéletesnek, lezártnak, tehát a megfoghatatlannól se mondjunk le, mint ösmeretünkre nézve örökre elveszetről. Az értekezés elhangzása után egyfelöl a kantianusok, harcoltak, kik a nagy mesterrel állíták, hogy Isten, halhatatlanság stb. a tudás számára elvesztek, imaginaris objektumok; más felöl azok polemizáltak, a kik Bolliger baseli tanár „Der Weg zu Gott für unser Geschlecht“ címü munkájára támaszkodva azt hirdették, hogy a mi Isten részéről kijelentés, az az ember részéről tapasztalás; tehát a hitnek tapasztalati tudáson kell épülnie, a theologia legyen empiristikus. A vitában sokszor tanár tanítványával állott szemközt, s a tanár ur ezt nem tartotta még kényelmetlennek sem magára nézve; csak áldásos lehetett, mikor helyes utra vezette a theoriák labyrinthusában tévelygő ifjut, kire építőbb volt e pár óra, mint egy hónapi magolás.

Igy ment ez a többi értekezések után is.

Az európai hirü baseli professor, Orelli feolvasása „Das Recht und die Pflicht der Heidenmission“ gazdag vallás-bölcészeti reflexiókkal volt át meg át szöve. A discussio főként a körül forgott, hogy az evolutionismus veszélyes-e a missiora nézve.

Másnap, 16-án egy orvos, Dr de Quervain ült az értekező asztalhoz. Themája: „Die sociale Bedeutung der Sittlichkeit.“ Megdöbentő képeket rajzolt Franciaország prostitualt társadalmáról. Mint francia, elösméri, hogy a germán elem erkölcsi tiszta életével a jövő uralmát maga számára biztosítja. A discussioban a társadalmi bajok orvoslását célzó eszközökről, azok alkalmazásáról szólottak.

Utolsó előadó a vak Riggebach baseli professor. Meghatott, mikor ez a férfiu, aki gyermek korától fogva vak, nemes szívének lelkesedésével korholta azokat a predikátorokat, a kik csak azt predikálják, hogy e világ siralom völgye. Értekezésének címe nevezetesen így hangzott: Optimismus des christentums.“ S discussioban intette a pessimista ifjakat, hogy a keresztyénségben lássák meg a nemes optimizmust.

Ily szeretettel vesznek részt a svájci egyetemek professorai az ifjuság önképző munkájában. Így lehetnek azok az egyetemek a tudomány melegágyai, hol nem egy-egy később nagy lélek fejlődik, izmosul. Így

aztán nem csodálkozhatunk, ha keresve kell keresni az olyan theologust, ki tanulás helyett hiábavalóságokkal töltene idejét s vakmerő készületlenséggel állana vizsgára. Talán az általános igyekezetet méltányolják a kantonok akkor, mikor a vizsgázottaknak, a minősítési fokozatok mellőzésével egyszerűen arról adnak bizonyítványt: hogy „választhatók.” (29. §.)

* * *

S legközelebb lefolyt lelkész-képességi vizsgák eredményéről szóló tudósítás után előttem állott az alkalom, hogy megemlékezzem svájci lelkész-képzésről. Azt, hogy az itt elmondottakat a mi viszonyainkkal összehasonlítsák, azt az olvasókra bízom.

Peregrinus.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Méliusz Péter sirja.** E cím alatt a „Debrecen” című helyi lap október 7-iki számában egy cikk jelent volt meg, melynek egy némely passusát ki kell egészítenem. Hogy október 2-án **Komlóssy Arthur** városi főjegyző, **Zolthay Lajos** levéltárnok s e lapok alólírott felelős szerkesztője a **Méliusz Péter** gyanítható sirja körül helyszíni szemlét tartottak, igaz; az is igaz, hogy ez a sir *szeréntünk* csakugyan ott van a város-tól keletre fekvő s a mai Kossuth-utcába torkolló nagy homokdomb tetején a régi Dobozy-temetőtől, s annak közvetlen szomszédságában. — északra. Amde ennek a régiesen temetőhelyül szolgáló homokdombnak a tetején nem egy, hanem két hatalmas mészkőből faragott sarkofag látható s az alatt a százévesnél idősebb kökényfa alatt (hogy ilyen idős a 80-an éven felül levő temetőesős szavai után mondjuk, ki ezt a kökényfát már gyermekkorában ilyenek ismerte!) nem **Méliusz**, hanem a szintén hírneves bibliafordító s debreceni pap **Komáromi Csipkés György** aluszik, ki **Méliusz** után 106 esztendővel hunyt el. Ezt már néhai Révész Imre megállapította s október 2-án a sarkofagról még mi is leolvashattuk. A **Méliusz** sirja ettől a **Komáromi Csipkés György** sarkofagjára boruló kökényfától néhány méternyi távolságban délnyugatra van. Legalább a mi meggyőződésünk ez. Ott létünk alkalmával azonnal feltűnt nekem, hogy az itt levő sarkofag szabálytalan alakú s rögtön kifejezést adtam azon gyanumnak, hogy ez a mészkő el van fordítva. Ezen gyanum csak megerősítést nyert, mikor e dombtól a szintén régi Dobozy-temetőbe menve át, ott „a nagy Domokos Márton” szép unokájának a nyughelye felett levő hasonló sarkofagot legördítve találtuk s megtudtuk, hogy ez a kő eredeti helyéről csak pár hóval ezelőtt került le. *Ennek a kőnek a fekvése és alakja ugyanis szakasztott olyan, mint a Meliusz gyanítható sirjánál levőé.* Ebből aztán azt is lehet következtetni, hogy maga a **Méliusz** sirja nem éppen azon a helyen van, hol jelenleg a mészkő fekszik, hanem attól pár méternyire délre. Az általam említett Dobozy-temetőbeli Domokos sirnál még ma konstatálni lehet, hogy a sir és a sarkofag között ez a távolság tényleg megvan. Ha hát a **Méliusz** sarkofagja is legördült (a mi előttem szinte kétségtelennek látszik!) az ő sirja is odább fekszik és pedig délre a sarkofagtól. Így állván a dolog, nem lehetetlen, hogy a mészkő földbe temetett lapján (mely valaha felül volt!) betűk is vannak; s ha vannak, akkor azokat kétségtelenül le is lehet olvasni, mert a régi sarkkövek vizsgálata

alkalmával arról győződünk meg, hogy azok a betűk, melyek a földből kerülnek ki, tisztán olvashatók. Egyébiránt most már alapos reményünk van ahhoz, hogy az ásatások legkésőbb tavasszal meg fognak történni. Garantiálul szolgál erre egyfelől a mi derék s minden ilyen historikum iránt fülönös érzellemmel viseltető polgármesterünk **Simonffy Imre** ur érdeklődése, másfelől az a ritka buzgóság, melylyel az ügyet **Komlóssy Arthur** főjegyző és Csokonay-körbeli alelnök felszínre vetette. Pénzünk van rá; tul kell esnünk a szakszerű kutatáson mihamarabb. **Eröss Lajos.**

— **Skót vendég hazánkban.** Dr. Cunningham úr, ki elnöke a skót egyesült szabadegyház azon missiói bizottságának, mely Edinburghban magyar ev. ref. lelkészjelölteket stipendiumokkal lát el, jelenleg hazánkban Budapesten időzik. Csiky Lajos theologiai dékánunk felutazott az érdekes vendég meglátogatására, s hosszabb tudósításban számolt el útjáról. Helyszüke miatt kimaradt e számból az érdekes közlemény, de közelebb mindenestire hozni fogjuk.

— **Még egy rövid nyilatkozat.** Több kartársam azon kérdésére, hogy miért nem reflektálok a Hodossy-féle cikkeknek (25. és 26. sz.) a *hangterjedelemmel és közjátékokkal* foglalkozó részére, válaszom a következő: a közjátékokkal tovább foglalkozni felesleges, mert Hodossy úr itt ugyanazokat írja, melyeket a **Sárospataki Lapok** ez évi 16. számában lenyomatott. Erre pedig én is, mások is megadtuk már ott a választ. A felmerült többi zenei kérdésben is jeleztem álláspontomat: ez úgy hiszem elég, mert csak igen keveseket érdeklő szakkérdések részletesebb fejtegetésére e becses lapok hasábjai talán mégis csak kevésbé alkalmasak. Igaz, hogy a dallamok kérdésében kimerítőbben nyilatkoztam, de ez azért történt, mert Hodossy úr úgy akart feltüntetni, mint a ki ugyanazon hibában vagyok részes, melyet neki felróvtam. Kötelességem volt tehát még egyszer elmondani, hogy mit hibáztattam én ő nála, egyszersmind kimutatni, hogy az én eljárásom az övével semmiképp sem azonosítható. De van még egy másik okom is, a miért nem válaszolok. Tapasztaltam ugyanis, hogy Hodossy úr (akaratlanul-e vagy szándékosan) a mondottakat legtöbbször nem úgy érti, a mint azok írva vannak. Nem akarok neki többé alkalmat szolgáltatni arra, hogy szavaimat félreértse vagy félremagyarázza. Nekem is ez utolsó szavam e tárgyban. Szügyi József.

— **Gyűlések.** A főiskolai igazgatótanács azon ad hoc albizottsága mely a főiskola korszerű fejlesztéséről fog tanácskozni, október hó 29-én ül össze. Az egyházkerületi tanügyi bizottság november 12-én, a főiskolai igazgatótanács pedig november 13-án ülészik. Az őszi egyházkerületi közgyűlés november 20. és következő napjain fog megtartatni, az e tárgyban kibocsátandó körlevelét főtiszteletű püspök urnak, lapunk jövő számában egész terjedelmében közölni fogjuk.

— **Sajtóhibák.** A Dr. Hajnal István nagyérdékű cikkében a legközelebbi alkalommal pár sajtóhiba csúszván be, azokat ezennel a következőképpen korigáljuk ki: a 632-ik lapon 5. §. 2-ik bekezdés 5-ik sorában „engedély” helyett „esperes” olvasandó. — A 634-ik lapon a 126. §-nál pedig „felügyelő” s „ellenőrző” helyett: „felügyeli” és „ellenőrzi” teendő.

— **Október 6. a mezőtúri ev. ref. főgymnasiumban.** Hazafias ünnepet ült a mezőtúri ev. ref. főgymnasium f. évi október 6-án a főgymnasium disztermében. A tanárikar, azon kívül, hogy a főgymnasium ifjúságával együtt részt vett az október 6-án tartott

közistenitiszteleten, hol Gergely Antal lelkész tartott a nemzeti ünnep nagy fontosságához illő, hazaszeretetre buzdító s a haza jólétéért való munkálkodásra serkentő és ezen alkalommal a templomunkban megjelent róm. kath. és izr. vallású lakostársaink által is nagy élvezettel. szellemi haszonnal hallgatott s a velők megoszlásáig ható hazafias beszédet, istenitisztelet végeztével a főgymnasium dísztermében iskolai ünnepélyt rendezett. Ez alkalommal a főgymnasiumi énekkar énekelt a Hymnust, melyet az iskolai ünnepélyre szokatlan számmal felgyűlt közönség állva hallgatott végig. Az ének végeztével Dr. Biatsy József főgymn. tanár mondott ünnepi beszédet, szépen vezetve le a hazaszeretetre buzdító s a hazáért való kitartó munkálkodásra serkentő tanulságokat. Ezután a főgymnasiumi zenekar adta elő Gaál „Merengés” című gyönyörű darabját, mely a jelenlévőkre mély hatást gyakorolt nemcsak a mű szelid busongást keltő tartalmánál fogva, hanem a zenekar szabatos előadása által is. Majd Steiner Izidor VI. o. tanuló szavaltá Abrányi Emil „Tizenhárom” című költeményét dicséretreméltó s nagy hatást keltő eredménnyel. Végül a főgymnasiumi énekkar énekelt a Szózatot, melyet a közönség szintén állva hallgatott végig. Jól esik itt kifejezést adni a feletti örömmünknek, hogy ezen alkalommal ezen iskolai ünnepélyen a mezőtúri ev. ref. egyháztanács és Mező-Tur város képviselő testülete testületileg megjelent s ez által is kifejezést adott azon meggyőződésének, hogy itt a nagy magyar alföldön levő iskoláink nemcsak reformált egyházunknak, hanem egyuttal tiszta magyar fajunk igaz érdekeinek is erős várai s azok mindenestül egyházunk és magyar fajunk testéhez tartoznak.

— **Nagy lelkü adomány.** A szűkölködőnek kiáltó szava felhat az égbe, honnét a kegyelem és könyörületesség válasza száll alá, mint a béke angyala s megihletti a szívet és lelkeket; ez ihletés alatt megindul a szív és repes örömben a kebel, mert utat talál a megnyilatkozhatásra: a jótétre, az *adakozásra!* Ez az *adakozásra való* készség nyilatkozott meg, vármegyénk egyik nagy tekintélyű földbirtokosának, a róm. kath. vallású nagyságos *Dr. Gorove László* (pta felsővarsányi és gattájai) *földbirtokos* urnak szívében is, ki ismerve a rákóczy-i kicsiny evang. reform. egyháznak szegénységét, de egyszersmind azon nagy vágya kozását is, hogy templomat minél előbb óhajta felépíteni, e célra az egyháznak, nemes szívetől indítva *300* az *háromszáz* koronát volt kegyes küldeni. A mikor e nagy lelkü adományt a nagy nyilvánosság előtt van szerencsénk nyugtatni, s bemutatni mint követendő példát, egyben a leghálásabb köszönetünket nyilvánítjuk — egyházunk nevében — a nagy lelkü *adakozónak* kegyes adományáért, kívánva, hogy, az isteni gondviselés mind őt, mind övéit, számtalan éven át, egymásnak boldogságára és boldogítására tartsa és őrizze, testi áldásával árasza; lelki áldásával koronázza meg; hogy nemes szívében találja meg a legnagyobb jutalmat s lelje fel embertársainak őszinte ragaszkodását és önzetlen szeretetét! Rákóczy, 1901. október hó 3-án. Szentmiklósy József ev. ref. lelkész. id. Murvai Sándor gondnok.

— **A legolcsóbb hetilap** minden kétségen felül a Képes Családi Lapok; mert ennek előfizetési ára negyed évre csak 3 korona. Ezen csekély összegért a Képes Családi Lapok minden számában kap az előfizető 3 kütűnő regényt, egyet könyvalakban külön beköthető. Kapja ingyen a divatképekkel élénkített „Hölgyek Lapja” című mellékletet. Az előfizetők Postájába ingyen

levelezhet az előfizetőkkel, mi által munkatársává válik a lapnak. A Képes Családi Lapok minden számában sok érdekes és eredeti művészi kivitelű kép van. A Képes Családi Lapok előfizetői különös kedvezmény gyanánt saját arcképekkel 100 darab szép kivitelű képes levelezőlapot 4 koronáért kapnak. A mostani októberi évnegyedre belépő új előfizetők karácsonyi ajándékkul egy-egy igen érdekes regényt kapnak ajándékkul. Mutatványszámot kívánatra küld a „Képes Családi Lapok” kiadóhivatala Budapest, VI., Ó-utca 12.

— **Gyász hírek:** Alólirottak mély fájdalommal tudatják, hogy a legjobb férj és apa **Szarka Boldizsár** a vetési ev. ref. egyház nyugalmazott lelkésze, a szatmári ev. ref. egyházmegye volt esperese a közjónak, egyháznak és családjának szentelt munkás élete 67-ik, boldog házasságának 33-ik, lelkészi működésének 36-ik évében folyó évi október 7-én délután 2 és fél óraker hosszúságú betegség után csendesen elhunyt. A boldogultnak hült tetemei folyó hó 9-én délután 2 óraker fogtak az ev. ref. egyház szertartása szerint örök nyugalomra tetetni. Vetés, 1901. október 7-én. Áldás és béke lengjen porai felett! Özv. Szarka Boldizsárné Sárkány Borbála neje. Szarka Károlyné Molnár Lenke menyee. Károly, Lajos, Boldizsár, Mariska gyermekei. — Mély szomorúsággal tudatjuk, hogy a hü nő, szerető anya jó tesvér és rokon **Dr. Öreg Jánosné** Baly Janka hosszúságú és kínos szenvedés után meghalt f. hó 5-én délelőtt 11 óraker. Temették f. hó 7-én d. u. 3 óraker imával a Vár-utca 11. számú háztól. Debreczen, 1901. október 5. Testvérei: Baly Kálmán és neje Csernelyi Erzsébet Neje: Dr. Galánffy János. Sógornői: Csók Lajosné, Öreg Julianna, Czabuk Istvánné, Öreg Irma. Férje: Dr. Öreg János. Fia: Dr. Öreg Béla és neje Kugler Rózsika. — Kidőlt egy oszlopunk, elhunyt egyházunknak, közelebből egyházkerületünknek egy kipróbált, hü bajnoka, **Farkas Antal**, volt egyházkerületi főjegyző. A szatmári főgymnasium igazgatótanácsa külön gyászjelentést adott ki, melyet mi is megkaptunk. A gyászjelentés következő: A szatmárnémeti ev. ref. főgimnázium fentartótestülete és igazgatótanácsa mély fájdalommal jelenti, hogy **Dr. Farkas Antal**, a főgimnáziumnak 7 éven át ügyvédje és 33 év óta páratlanul buzgó igazgatótanácsai elnöke, rövid ideig tartó betegség után, életének 76-ik évében f. hó 28-án d. u. 1 óraker jobblétre szenderült. Temetése az ev. ref. egyház szertartása szerint f. hó 30-án d. u. fél 3 óraker leend. Szatmár, 1901. szeptember 28. Az igaz kegyelet örökdedék a végső nyugalomra tért hü munkásnak örökké áldott emléke felett.

Szerkesztői üzenet.

B. P. Lázári. Gondolom; a mire a figyelmemet szives voltál felhívni, arra nézve a feleletet mai számunk 1-ső cikkében megtalálod. Nem politika ez, hanem olyan jelenség, a mi első sorban a protestantizmust érdekli. — **M. L. Dévaványa.** Bejött, de még nem volt időm átolvadni. Közlöm azonban még akkor is, ha e kérdésben nem lehetünk egy nézetben. Győzzön a jobb. — **K. J. Bercel.** Köszönöm. Legközelebb. — **J. S. Szentleányfalva.** Megkaptam. Sorrt keritek rá. — **A. I. M. Telki.** A szóban forgó mű, melynek teljes címe ez: „Gyűjtemény a magyarországi református egyház megújítandó énekeskönyvéhez” Sárospatakon jelent meg a Steinfeld Jenő nyomásában. Kiadta Fejes István az egyetemes énekügyi bizottság elnöke. Látnivaló tehát, hogy ez még egyáltalán nem az „új énekeskönyv” hanem olyan előmunkát, a melyből majd annakidején meg lehet csinálni az új énekeskönyvet. Ára jelezve nincs!

Tartalom-jegyzék: Tanulságok a választásokból egyházi szempontból. E. L. — Tárca: Imádságok. Zoltai Lajos. — Javaslat. Dr. Hajnal István. — Egyházi törvényeink harmadik része. Lencz G. — Közéletünk: Bucsú-ünnepély a

mezőturi ev. reform. főgymnasiumban. — A szatmári ev. ref. egyházmegye őszi közgyűlése. Kovács Lajos. — A bihari egyházmegye közgyűlése. Körösvölgyi. — Irodalom. — Külföld: Pár vonás a svájci lelkész-képzésről. Peregrinus. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: **ERŐSS LAJOS.**

Pályásat.

A nagybányai ref. egyház segédlelkészi állomására pályázat hirdettetik. Fizetés: 1500 korona és 300 korona mellék jövedelem. Kötelesség: lelkészi teendőkben segédkezés és vallástanítás heti 10 órán. Pályázóknak legalább I. lelkész-képességi vizsgával kell birniok. Az állomás november első hetében foglalandó el. Kérvények az egyház presbyteriumához címezve, október hó 25-ig alólirotthoz küldendők.

Nagybánya, 1901. okt. 8.

Soltész Elemér
ref. lelkész.

1-2

Pályásat.

A kunhegyesi ev. reform. egyház egyik — halálozás folytán megürült lelkészi állomására — mely a következő javadalmazással van összekötve:

1. Készpénz az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve 600 kor.
2. Gyült buza 200 véka, jelenleg megváltva 800 kor.
3. Gyült árpa 200 véka, jelenleg megváltva 400 kor.

4. Szántó föld 20. azaz husz kat. hold, adóját az egyház fizeti, bérleti értéke per 30 koronájával 600 kor.

5. 4 azaz négy öl kemény tűzifa, értéke 112 kor.

6. Egy mázsa só és 20 font faggyu váltása 22 kor 40 f.

7. Stóla esketésért és keresztelésért megváltva 400 kor.

8. Legelő-illeték váltása 75 kor.

9. Exámeni honorarium váltása 6 kor. 72 f.

10. Stóla, halott predikálásáért, vagy imával való temetéséért 4 korona.

11. Lakás.

A fenti lelkészi fizetésnek felét — a stólák és lakás kivételével — a lelkészözvegy fogja az 1902. évi május 1-ével kezdődő kegyeleti év leteltéig élvezni.

Amegválasztandó lelkész köteles hivatalát 1902. május 1-én elfoglalni s a hevesnagy-kunsági egyházmegyei lelkészi gyámintézetbe belépni.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi november 9-ig Dorogi Lajos espereshez Kisujszállásra küldendők.

A kunhegyesi egyház az egyházmegye 66/894. sz. végzésével első osztályba van sorozva.

Debrecen, 1901. okt. 9.

Kiss Aron
püspök.

Az 1901—1902. iskolai év kezdetén

minden gondot és fáradságot megtakarítanak a tisztelt szülők, ha kedveseinek ruha-szükségletét egyszerűen az előkelő, elismert jó hírnevű

NEUMANN M.

Magyarország legnagyobb és legrégebb

férfi-, fiu- és gyermek-ruha

czégéhez fordulnak, a hol is a dusan felszerelt raktárán található mindenféle férfi-, fiu- és gyermek-ruházatok a legolcsóbban és a legfinomabb minőségben.

Személyes meggyőződésre kéri föl a t. ruhavásárló közönséget. — Tisztelettel

NEUMANN M. czég

Főtér, a magy. kir. postával szemben.

